

2

fejér megyei

könyvtáros

XII. ÉVFOLYAM, MÁJUS

1972

FEJÉR MEGYE KÖNYVTÁROSAINAK TÁJÉKOZTATÓJA

2

fejér megyei könyvtáros

XII. évfolyam
1972
május

FEJÉR MEGYE KÖNYVTÁROSAINAK TÁJÉKOZTATÓJA

tartalom

NEMÉNYI LÁSZLÓ	Csendes évforduló	3
FEJES ERZSÉBET	Könyvtáros szemmel a művelődési otthon igazgatók III. Országos Konferenciáján	9
SZABÓ PÉTER	Klubkönyvtár és ifjúsági klub	13
NAGY KÁROLY	"Ifjúsági" klubkönyvtár	15
BERZEVICZY ISTVÁN	Jegyzetlapok egy járási instruktor naplójából	17
	Mi mindenre jó egy helyesen lebonyolított állományellenőrzés? (Neményi László)	22
	Az Ünnepi Könyvhét 1972. évi Fejér megyei rendezvényei	26
	K ö n y v t á r r ó l k ö n y v t á r r a	
	A Székesfehérvári Könyvüfémmű műszaki könyvtára (nl)	27
	E z t l á t t u k	
	Közművelődési és iskolai könyvtár Csákváron	33
	A "Jelenidő" ankétja Igarvám-pusztán	34
	K ö v e k , s z i n e k , e m b e r e k	
	A Fejér megyei Olvasótársaság. Egy készülő dolgozat jegyzetlapjaiból. 2. (T.Gy.I.)	35
	K ö n y v e s p o l c	
	1972. február - április (-ó-)	39
	H i r e k	41

Fejér megyei
Könyvtáros

Fejér megye
könyvtárosainak
tájékoztatója
(Körlevélként)

SZERKESZTI

a Szerkesztő Bizottság

Tagjai:

Dr. Csongor Endréné,
Juhász Jenő,
Murányi Lajos,
Neményi László,
Tóth György István

KIADJA

a Vörösmarty Mihály
Megyei Könyvtár
Székesfehérvár,
Bartók Béla tér 1.
Telefon: 12-684
Felelős kiadó:
Dr. Csongor Endréné

KÉSZÜLT

a Vörösmarty Mihály
Megyei Könyvtár
sokszorosító üzemében
380 pld. - Rominor
7202 - Székesfehérvár

E S Z Á M U N K M U N K A T Á R S A I

BERZEVICZY ISTVÁN, a sárbogárdi Madarász József Nagyközségi Könyvtár munkatársa; FEJES ERZSÉBET klubkönyvtárvezető, Martonvásár; NAGY KÁROLY, az ercsi művelődési ház munkatársa; NEMÉNYI LÁSZLÓ, a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár munkatársa; SZABÓ PÉTER, a KISZ Fejér megyei Bizottságának munkatársa; TÓTH GYÖRGY ISTVÁN, a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár igazgatóhelyettese

---

A boritón Dési Huber István Olvasó munkás című festményének reprodukciója

C S E N D E S É V F O R D U L Ó

Az idén öt évesek megyénk első klubkönyvtárai. Öt esztendeje annak, hogy 1967. április 2-án Fehérvárcsurgón, majd 4-én Rácalmáson felavatták az akkor még új intézménytípus első Fejér megyei reprezentánsait, amelyek mintaként szolgálhattak a többi, hasonló igényű kezdeményezések számára. A vonzó példát sok község követte - nagyjából helyesen -, s 1971 végén már 38 könyvtár működött ebben a szervezetben, megyénk területén.

A községek vezetői, akiket ebből az alkalomból fölkerestünk, nem tartották számon az évfordulót, amely egyébként sem kerek szám. Ugyanakkor e fél évtized hozott már annyi tapasztalatot ahhoz, hogy van mire visszatekintünk, van mit értékelnünk. Ha nem is ünnepeink látványos rendezvényekkel - mi sem állhatna távolabb épp ennek az intézménytípusnak az intimitásától! -, az eltelt öt esztendő reális eredményeinek és tanulságainak figyelembe vétele nem lehet haszontalan a jelen, de különösen a jövő gyakorlata számára. Olvasóink figyelemmel kísérhették az országos szakmai folyóiratokban lezajlott vitát, amely a klubkönyvtárak gondjaival, a bennük folyó tevékenység problemakörével foglalkozott. Valóban sok érv hangzott el a cikkekben, és segített tisztázni a klubkönyvtár körüli félreértéseket, különböző nézeteket. Nos, ez az eszmecsere lezárult, ám maradt - lényegében változatlanul - a valóság, a továbbra is élő problémáival, amelyekkel ezután is szembe kell néznünk. E csendes évforduló ürügyén nem a vita továbbfolytatása a szándékunk, inkább az önvizsgáló, a további lehetőségeinkkel tervező meditáció.

A z e l s ő Fehérvárcsurgó, 2300 lakos. Az éveken át alig használt, barátságtalan művelődési otthonból (melynek a 200 férőhelyes nagytermen, öltözőn, KISZ helyiségen és raktáron kívül más helyisége nem volt), 230 000 forint felújítási és beszerzési keretből korszerűen felszerelt klubkönyvtár létesült. Összefüggő klubövezete redőnyfallal két részre tagolható: az egyik folyóirat-olvasó, a másik kis színpaddal ellátott előadóterem. A könyvtáron kívül kis raktár, beépített ruhatárral előtér,

tv-szoba és kisebb kiállító-, szakköri helyiség van még az épületben. A szabadpolcos könyvtári övezet és a folyóirat-olvasó együttesen mintegy 80 négyzetméter alapterületű. Az intézmény megnyitása óta főhivatású népművelő és tiszteletdíjas könyvtáros látja el a teendőket. A több mint 4,5 ezres állományból az 1 lakosra jutó kötetszám 2, a könyvbeszerzésre fordított összeg évi átlaga 5,5 ezer forint. A lakosság 20 %-a beiratkozott olvasó (460). Az eredmények a könyvtári munka minden területén megalapozottak és emelkedők.

NAGY ISTVÁN, tanácselnök:

- A klubkönyvtár megnyitásáig tiszteletdíjas kulturotthon igazgató tartotta kézben a község népművelésének irányítását. Nem volt, de nem is lehetett akkoriban itt élet. Legfeljebb télen, de nyáron az a kevés tevékenység is szünetelt. Már akkor is a könyvtár jelentette a község művelődésének legbiztosabb pontját, bár elhelyezése nem volt a legkedvezőbb. Ugy látjuk, kiutat kell keresnünk, főleg a népművelés áldatlan helyzetéből. Új művelődési házat nem tudtunk építeni, erre nem volt pénzünk. Egyedül a klubkönyvtár látszott realitásnak, de ehhez is több forrásból kellett összejönniük az anyagiaknak: a járás adott 30 ezret, a község 50-et, a megye 150 ezret, mely utóbbit felszerelésre, berendezésre fordítottunk. Még így is meg kellett toldani a pénzt: kőműveseink, festőink sokat dolgoztak új intézményünkért, társadalmi munkában.

SÁFÁR SÁNDORNÉ, könyvtáros:

- Mielőtt ez a szép, új intézmény elkészült, egy nedves, penészes helyiségben szorongott a könyvtárunk, egyszer be is ázott... Emlékszem, egyetlen könyvespolcunk volt, afféle tákolmány, amit valaki úgy ütött össze nekem, személyes ismeretség alapján, mert nem bírta nézni, hogy kinlódom a raktározással, a kevés helyen. Egy szörnyűséges ebédlőszekrény, vaslábu székek, asztalok képezték még a berendezést. A szinpadi öltözőt csak a könyvtáron keresztül lehetett megközelíteni. 1962 körül a megyei könyvtár egy üvegfal beépítésével oldotta meg ezt a gondot, amelyre eltolható kis ablakot szereltek: ezen át kölcsönöztem.

Hogy mit jelentett a klubkönyvtár megnyitása 1967. tavaszán, ezek után fölösleges is szólnom.

NAGY ISTVÁN, tanácselnök:

- Azelőtt soha nem volt ilyen eleven és főleg folyamatos kulturális élet a községben, mint most. A klubkönyvtár megnyitásával egyik napról a másikra következett be a változás: a rendszerességet hozta a népművelésbe -, ez a legnagyobb előnye az új intézménynek. És nem lebecsülendő a másik: a fiatalság otthont talált benne. Aki először csak a klubba jár, előbb-utóbb olvas is a könyvtárból. - Most készülünk bővíteni a könyvtári részét. A jelenlegi tv-szobát összenyitjuk a szabadpolcos övezettel, csendes olvasót alakítunk ki belőle, a könyvtáros itt helyezi el majd a kézikönyveket is. Későbbi tervünk, hogy az udvar felőli széles, fedett gangot beépítjük, ahol további szolgáltatásokra nyílik majd lehetőség.

KIRÁLY ZOLTÁN, klubkönyvtárvezető:

- Egy éve mult, hogy itt dolgozom. Izgalmas, érdekes feladatkör ez: sok fantáziát, állandó készenlétet, és tervszerűséget, következetességet igényel. Ami az egész népművelési munkát nagyon segíti, az itt a könyvtár. Olyan pozíció ez, amire, ha külön épületben működnék, nem számíthatnánk ennyire.

Hatvanhárom tagu ifjusági klubunk szombatonkénti programjaihoz, klubestjeinkhez, vetélkedőinkhez is nagy segítséget jelent a könyvtár. De az sem közömbös, hogy a fiataloknak, akikkel közvetlenül foglalkozom, milyen az olvasottsága, irodalmi, művészeti kulturája. Ez is téma közöttünk, ha leülünk feladatainkat megbeszélni a könyvtárossal. Talán éppen ez, azaz munkánk "láthatatlan" része a legizgalmasabb...

Külön rétegklubunk a pedagógusokat és a többi értelmiségit fogja össze. Foglalkozásainkon eddig főleg az irodalmi és művészeti ismeretterjesztés témái szerepeltek, de a felmért igények alapján sokféle rendezvénytipussal kísérleteztünk sikeresen: az előadástól kezdve az író-olvasó találkozókig, az irodalmi szinpad műsorig, az önálló előadó esten át a tv filmvitákig, zenei és képzőművészeti sorozatoktól a helyi művészek kamarakiállításáig ugyyszólván minden kezdeményezés kedvező fogadtatásra talált.

Sok feladatot megoldunk pénz nélkül, saját erőnkéből. Aminek örülnek: több előadói tiszteletdíj kellene, hogy több színvonalas programot szervezhessünk. Bővitenünk kell az audió-vizuális eszközök táráát: új magnetofonra, lemezjátszóra, társasjátékokra és néhány új butorra lenne szükség. Igen jól tudnánk hasznosítani egy pianinót is. A legutóbbi felméréskor 36 ezer forint értékű igénylést állítottam össze, - nem volt benne minden...

PAULIKOVITS GYÖRGY, iskolaigazgató:

- Mint pedagógus, csak dicsérhetem a klubkönyvtárban folyó munkát. Ilyen rendszeres és sokrétű foglalkozások, amilyenekkel Fehérvárcsurgón büszkélkedhetünk, nemigen találhatók más falusi klubkönyvtárakban. Amit itt kap a látogató fiatal, sőt a pedagógus is, már nem sorolható az alapszintű szolgáltatások közé. Azt, hogy a klubkönyvtár mint művelődési intézmény általában megfelelhet-e egy akkora községben, mint a miénk, szónoki kérdésnek érzem, mert ez csak az anyagiaktól és a vezető igényességétől függ. A népművelő ugyanis, ha megvannak a feltételei, akkor szabadságot élvez, munkája megtervezésében, hogy az intézmény "klubkönyvtár" besorolása mint mérce, követelményszint, értelmét veszti, jócskán átléphető. De át is kell lépnie, mert ez követelmény is vele szemben.

A m á s o d i k Rácalmás, 5027 lakos. A Dunaujvárostól 10 kilométerre fekvő községben 1967. előtt egy 15 négyzetméteres kis szinpaddal, 200 főt befogadó, elhanyagolt nagyterem és egy zsufolt, sötét könyvtárhelyiség jelentette a népművelési munka otthonát. A 250 ezer forint összegű átépítés során a bejáratnál kialakított előtér, a redőny-

fallal kettéosztott nagyteremből egy klubszoba (pódiumszinpaddal, rejtett vetítővászonnal) és egy szabadpolcos könyvtári övezet létesült. A klubszobából nyíló játéktérmen kívül a tágas irodahelyiség szakköri foglalkozásokra is alkalmas. A redőnyfal kinyitásával kialakítható összefüggő tér 150 férőhelyes. A szabadpolcos övezet 65 négyzetméter alapterületű. A könyvtár állománya 6,5 ezer kötet, az évi könyvbeszerzésre fordított összeg 1971-ig elérte a 12 ezer forintot. Az olvasók száma és a forgalom a gyakori könyvtárosváltások, a személyi feltételek megoldatlansága miatt jelenleg is viszonylag alacsony.

JUHOS LÁSZLÓ, klubkönyvtárvezető:

- Alig egy negyedéve vettem át a forgalmában eléggé visszaesett intézményt; egyelőre szakképesítés nélkül dolgozom. Erdélyből jöttem ide, képzőművészeti főiskolára jártam Kolozsvárott. A klubkönyvtár mint művelődési objektum forma, megnyerte tetszésemet, sok lehetőséget látok benne, persze még annál is több munkát. Rengeteg ugyanis az elvégzendő feladat, az elődök mulasztásainak felszámolása. Egyedül nem győzném, a felelőségemnek kell besegítenie. Ugy hallottam, régebben ketten is dolgoztak itt; nagy kár volt elvinni innen a már egyszer meglévő második státuszt, még ha félfüggetlenített volt is. Hol tartok a munkában? A kezdet kezdeténél. Mindent előlről kellett kezdenem, megalapoznom...

VENESZ BÉLA, városi könyvtárigazgató, Dunaujváros:

- Valóban, a rácalmási klubkönyvtár legfőbb problémája kezdettől a személyi változások sorozata volt. Ez nyomja rá a bélyegét jelenlegi állapotára is. Szerencsétlen véletleneknek is nevezhetnénk ezt a könyvtárat sujtó fluktuáció-sorozatot, mert a munkaerő kiválasztására mindig gondosan ügyeltünk. Hirtelen meg sem tudnám mondani fejből, hányan jöttek és hányan mentek el...

- Tapasztalataink szerint egyébként megvalósíthatatlannak látszik az ugynevezett klubvezetői és a könyvtárosi tennivalók egy személlyel történő ellátása - folytatja Venesz Béla. - Nehéz olyan embert találni, aki mindkét területen egyformán helytáll, de ritka is az ilyen alkatu, valóban sok irányban érdeklődő és tehetségű szakember. Ma pedig azt várják a klubkönyvtártól, hogy a község összes népművelési feladatát megoldja. Ha csak egy személyt alkalmaznak, nehézséget okoz gyakori távolléte, ami akár helyi szervező tevékenységéből, akár a különféle értekezleteken, továbbképzéseken (olykor három-négyféle tanfolyamon!) való részvételből adódik. Mondanom sem kell, hogy ez a könyvtárat sujtja leginkább. A dunaujvárosi járásban elfogadott állásponttá és gyakorlatná vált, hogy a fentiek miatt a legtöbb helyen biztosítjuk a két, de legalább a másfél munkaerőt.

A Fejér megyei sajátosság Köztudott, hogy a 105/1968. sz. besorolási utasítás az 1500-nál kisebb lélekszámú községek részére tüzte ki célul klubkönyvtárak létesítését, hogy a kis települések közművelődésének problémáit összevont szolgáltatásokat alapszinten nyújtó intézménytípussal oldja meg. Fejér nem kisközséges

megye, mégis, az első klubkönyvtárakat nem a legkisebb falvainkban, hanem a 2300 lakosu Fehérvárcsurgón és az 5000-nél nagyobb lélekszámú Rácalmáson hoztuk létre. Már eddig is felmerült a kérdés: vajon elhibázott lépés volt ez? Véleményünk szerint semmiképpen, éspedig több okból nem.

Mindenekelőtt azt kell kiemelnünk, hogy a klubkönyvtárak létesítésével, a korábbi intézmények klubkönyvtári szervezetbe való sorolásával könyvtáraink minden tekintetben előreléptek, kedvezőbb körülmények közé kerültek. Lényegesen nagyobb alapterületű, korszerűbben felszerelt, esztétikailag összehasonlíthatatlanul igényesebb, vonzóbb helyiségbe költöztek, ami már önmagában az olvasók számának spontán emelkedését eredményezte mindenütt. Az új intézménytípusban a korábbihoz képest megnövekedett a nyitvatartási idő, az is a nagyobb mértékű könyvtárhasználatra nyitott lehetőséget. Hangsúlyoznunk kell, hogy megyénkben egyetlen klubkönyvtárat sem hoztunk létre formálisan, csupán "táblacserével".

A 60-as évek közepétől már a falvakban is jelentkezett a szabadpolcos rendszerű kölcsönzés-igény. Könyvtáraink nagy része szabadpolcos lett ugyan, de a helybenolvasás korszerű feltételeit igazán sehol sem lehetett megteremteni; - az első klubkönyvtárak elégitették ki megfelelően ezt a szükségletet is. Nyilvánvaló, hogy a napilapok és folyóiratok sokaságával éppen azokban a könyvtárakban találkozhattak az olvasók, amelyek mint klubkönyvtárak nyíltak meg. (A nagy összegű felújítások mellett a néhány ezer forintos előfizetési költség már nem jelentett külön gondot.) A klubkönyvtárak olvasóinak száma most már az intézményt más céllal felkeresők, a klublátogatók köréből is bővült, főként az ifjuság soraiból, amelyet csak örvendetes tényként vehetünk tudomásul. A könyvtáros az új intézményben nem volt egyedül. Segítségére sietett a népművelő, aki szélesebb, sokrétűbb kapcsolataival, erőteljesebb propagandájával és szolgáltatásaival kiemelte őt viszonylagos elszigeteltségéből, és nagyobb teret nyitott a könyvtári tevékenységnek is. Más népművelési formák közelségében és kapcsolatában a könyvtár hatáslehetősége is megnövekedett. Bővültek a könyvtári szolgáltatások, az intézmény egész tevékenységéhez kapcsolódva erősödött a könyvtár ajánló, irodalomnépszerűsítő propagandája. A klubkönyvtárakban nyílt csak igazán lehetőség rendezvényekre, hiszen volt már hol - végre hangulatos, könyvtári környezetben - fogadni írókat és olvasókat, irodalmi szinpadai műsorokat, előadásokat stb. A klubkönyvtárakban szerveződött ifjúsági klubok eleven élete a legszebb bizonyítéka annak, hogy miként lehet és kell kihasználni a könyvtár nyújtotta lehetőségeket, hogyan kell a különböző szórakoztató és komolyabb hangvételű programokkal úgy megszervezni a z i f j u s á g szabadidejét, hogy az sokoldalú művelődését, fejlődését szolgálja. Klubkönyvtáraink rendezvénytípusai, mint az irodalmi, művészeti ankétok, vetélkedők, a klub és könyvtár szoros együttműködésével válhattak igazán eredményesekké, sikeresekké.

Fejér megyében a klubkönyvtár, mint átmeneti forma s z ü k s é g s z e r ü s é g é t konkrét helyi sajátosságok indokolják. Öreg bölcsességnek tűnik: "Ha valahová gyorsan el kellene jutnod és nincs repülőgéped, indulj el gyalog. Ugy is oda fogsz érni". Nos, 1967-ben Fejér

megye ezt fogadta meg, amikor hasonló dilemma előtt állt művelődési otthon hálózatának fejlesztése.

A régi értelemben vett nagy objektumokat akkor már nemcsak az irányító szervek, de a községi tanácsok sem látták célszerűnek, ugyanakkor nem voltak anyagi lehetőségeik korszerű művelődési házak létrehozására. De éppen a tömegkommunikációs eszközök nagy elterjedtsége, a televízió térhódítása tulajdonképpen a régi nagytermes művelődési házak hagyományos programjai helyett a kisebb csoportokkal való differenciált foglalkozást, a könyvre, a folyóiratokra épülő népművelés szükségességét helyezte előtérbe.

Ez volt az, amelyben kiutat láttak a vezetők a gyengén működő, rosszul elhelyezett és felszerelt művelődési otthonok, valamint községi könyvtárak problémáinak együttes megoldására. A kérdésben végül ez döntött: vajon az összes anyagi erőforrást tekintve, mire elegendő pénz áll rendelkezésre? Korszerű művelődési házakra nem telt: - ha klubkönyvtár nem létesül, maradt volna minden a régiben. Legfeljebb - utólagos okoskodással - azon lehetett volna gondolkozni, vajon nem szalasztottunk el ezáltal egy későbbi, akár a botrány árán kicsikart, jobb lehetőséget? Fejér megye mindenesetre a szerényebb, de a biztosabbnak látszó, becsületesebb utat választotta.

A mérce: a szolgáltatások
tényleges szintje

A klubkönyvtárban a korábbi két különálló hálózat gyengeségei korántsem számolódhattak fel egycsapásra, egyelőre csak "összekerültek". Az is bizonyos,

hogy a kettőből csak nagyon kevés helyen jött létre rövid időn belül új minőség. Az új intézménytől továbbra is joggal kérjük számon, hogy a népművelés teljes feladatkörét lássa el a községekben, ha maga a tevékenység időközben megváltozott formákban is kell, hogy jelentkezzen. A feladatok a követelményrendszerben nem zsugorodtak, csak átrendeződtek, és a célok elérésének módjai változtak. A létszámot a megkívánt munkához egyre több helyen biztosítják, akárhogy is nevezzük, lényegében könyvtárosi és népművelői státuszok formájában. Mert erről van szó: nem az a lényeg, minek nevezik az intézményt, hanem az, hogy milyen szintű követelményeknek felel meg a valóságban. Mivel a "klubkönyvtár" szó nálunk a gyakorlatban olyan könyvtárat jelent, amely a klub által nyújtott népművelési munkával egészíti ki tevékenységét, ügyelünk is arra, hogy az új szervezetben a könyvtár sehol se jusson hátrányos helyzetbe. Nem engedjük meg, hogy kifejezetten a művelődési házak feladatkörébe tartozó népművelési tevékenység vegye el a klubkönyvtárvezetők energiáját azokon a helyeken, ahol hiányosságok tapasztalhatók pl. a könyvtári állomány feltárása terén.

Összegezve, megyénkben a klubkönyvtárteremtéssel igenis nagyot fejlődtek községi könyvtáraink. Korábban már irtunk arról, hogy a folyószámlás gazdálkodású intézményekben több helyen kezdetben problémát okozott a könyvbeszerzési keretek biztosítása. E nehézségeken túl vagyunk, jóllehet a megnyugtató megoldást ezen a téren az 1973. január 1-el életbelépő rendelkezések hozzák meg majd. Kétségtelen azonban, hogy a klubkönyvtárt átmenei kategóriának kell tekintenünk, amely ellentmondásoktól terhes, de része a fejlődésnek; a könyvtárak előre lépésének egy állomása, amelyet hibáival, nehézségeivel is vállalunk - a jövő előtt.

KÖNYVTÁROS SZEMMEL A MÜVELŐDÉSI OTTHON IGAZGATÓK

III. ORSZÁGOS KONFERENCIÁJÁN

Az országos konferenciára március 23-24-25-én került sor, a SZOT Tárogató utcai Központi Iskolájában. Ezen nemcsak tanácsai, szakszervezeti intézmények igazgatói és országos szerveik vezetői vettek részt, hanem mindazok a társadalmi tömegszervezetek képviselői is, amelyek felelősséget éreznek a művelődésügy előmozdításáért, és feladataik vannak ezen a téren.

A bevezető előadást Garamvölgyi József miniszterhelyettes, a Konferencia vezető elnöke tartotta. Szólt az előzőleg kiadott írásos anyagokról, amelyekből kitűnt, hogy a tanácskozást alapos előkészítő, felmérő munka előzte meg, s így a Konferencia igen jó, reális alappal dolgozott. Ehhez a miniszterhelyettes előadásában kiegészítéseket fűzött.

A háromnapos tanácskozáson hatvankilencen jelentkeztek szólásra, az idő rövidsége miatt végül negyvenketten vehettek részt a vitában. Ez a nagyfokú aktivitás nyilvánvalóvá tette, hogy a közművelődés területén végzett munka érdekes, izgalmas, és sok problémája van, de azt is megmutatta, hogy a résztvevők valóban sokat vártak a Konferenciától; hozzászólásaikra sokan már otthon alaposan felkészültek.

Az elhangzott állásfoglalások egyik része arról szólt, hogy a művelődési objektumoknak kiemelt teret, foglalkozási lehetőségeket kell nyújtaniuk az ifjuság számára. Többen elmondották, hogy ez a tevékenység milyen fontos, és ugyanakkor mennyi buktatója van. Köztudomású az is, hogy minden felügyelet - és sokszor támogatás nélkül - KISZ-klubok működnek országszerte; nemcsak fenntartási költségeik fedezete, de irányításuk sem megoldott, képzett vezetőjük sincs. Ebbe nem szabad belenyugodnunk, és megoldást kell rá keresnünk. Kimondotta a Konferencia, hogy mindenképpen tartozniuk kell valahová, - s ez szubjektív véleményem - még az ifjusági házaknak is. Az ezekben folyó munkához ugyanis nem lehet elég önmagában a lelkesedés; az ifjuság szabadidejének megfelelő szintű megszervezéséhez népművelői, de legalább is pedagógiai szakismertekre, azaz szakember irányítására van szükség. Többen beszéltek a Kiváló Ifjusági Klub pályázatról, a versenyek lebonyolítása során tapasztalt problémákról. Ezekben főként szervezési, vezetési kérdéseket feszegettek a hozzászólók, holott - úgy vélem - fontosabb lett volna a tartalmiakat elemezni.

A Konferencia másik témaköre a művelődési otthonok fenntartásának kérdéseivel foglalkozott. Elhangzott, hogy sok helyen az intézmények állaga, berendezése és felszereltsége - amint a kiadott Irányelvekben is szerepelt - "szegényes", s ez az esetek többségében még enyhe kifejezés

a valójában elfogadhatatlan, tényleges állapotokhoz képest. Garamvölgyi elvtárs hosszan elemezte azt a korszerű követelményt, hogy a művelődési intézmények váljanak a közösségi élet vonzó otthonaivá. E kétségtelenül fontos társadalmi igény és problematikája állt a tanácskozás középpontjában, ez kapta a legnagyobb visszhangot a hozzászólásokban. Sok hasznos, életképes javaslat is elhangzott. A jövőre nézve mindenképpen elfogadható az az álláspont, amely az intézmények közös fenntartásában jelölte meg a problémák megoldásának kulcsát; azt viszont már kevésbé üdvözölhetjük, hogy a kis községekben a művelődési intézmények teljes egészében kerüljenek a gazdaságok irányítása alá. Belátható, hogy ez nemcsak gazdasági, hanem tartalmi tekintetben is olyan függőséget eredményezne, amelyben nem garantáltak a szakmai hozzáértés, egyáltalán a követelményeknek megfelelő működés feltételei.

A klubkönyvtárak helyzete volt a Konferencia harmadik témaköre. Azt hiszem, azért jelentkezett ez ilyen sullyal, mert a művelődési otthonok kategóriájában a leggyakoribb intézménytípus a klubkönyvtár. Többen említették, hogy a besorolásokat nem hajtották végre megfelelő módon, amelynek következtében igen sok községben egyetlen terem jelenti a "klubkönyvtárat". (Fejér megye e tekintetben kivétel.) A Konferencia határozottan állást foglalt e kérdéskörben is. A magam szavai helyett szó szerint idézem azokat a követelményeket, amelyek nemcsak az ezután épülő, hanem a már meglévő klubkönyvtárakra is vonatkoznak: "Kívánatos, hogy a művelődési otthon típusu intézmények látogatói a könyvtárszolgálatot is közvetlenül igénybe vehessék. Ennek a követelménynek a következőképpen kell eleget tenni: új klubkönyvtárak építése vagy régi épületek klubkönyvtárrá történő átalakítása esetén mindenkor biztosítani kell a kizárólagos könyvtári használati tereket. Nagyságának és berendezésének meg kell felelnie az Alapelvek és követelmények a tanácsi közművelődési könyvtárak távlati fejlesztéséhez című dokumentumban a D típusu szolgálati helyekre előírt normáknak... A klubkönyvtár jellege: az 1500 lakoson aluli községek, kisebb üzemek önálló intézménye - állapítja meg a dokumentum. - Távlatilag az alsófoku, középfoku és felsőfoku központok művelődési otthonainak, illetve közművelődési könyvtárainak kihelyezett részlegeiként működik. A klub, klubkönyvtár olyan intézmény, amely lehetőséget nyújt rendszeres könyvkölcsönzésre, továbbá a könyvek, ujságok és folyóiratok helybenolvasására, a televízió és rádió adásainak nézésére, illetve meghallgatására, - ahol igény van rá, s a személyi és anyagi feltételek is biztosíthatók - ismeretterjesztő és szórakoztató programok szervezésére, kisebb művelődési közösségek működtetésére, a művelődési központok és házak, továbbá a könyvtárak szolgáltatásainak igénybevételére. A klubkönyvtár feladata a könyvtári propaganda, a televízió és a rádió társadalmi és nevelési, valamint termelési szempontból jelentős adásainak propagálása, helyi feldolgozásának elősegítése."

Meg kell jegyezni: különböző nagyságu klubkönyvtárakról volt szó. Valószínű, hogy a készülő miniszteri rendeletben nemcsak ezek kategóriáit, hanem azt is meghatározzák, a klubkönyvtáraknak mennyi időt kell könyvtári tevékenységre fordítaniuk, mennyi legyen az intézmény minimális nyitvatartási ideje, a klubkönyvtárvezető heti munkaideje.

(Általában heti tíz óra könyvtári kölcsönzést emlegettek normaként, amit tapasztalataim alapján kevésnek tartok. Ennél jóval többet kell a klubkönyvtárnak kölcsönöznie.)

Igen nagy jelentőségű a következő megállapítás: "A művelődési házak vagy központok felépítése, illetve régi épületek ilyen intézményekké történő átalakítása előtt meg kell vizsgálni, hogy az ellátandó település vagy lakóközvet könyvtára megfelel-e a könyvtári követelményrendszerben rögzített feltételeknek. Amennyiben a könyvtár bővítéssel nem tehető megfelelővé, leghelyesebb a művelődési otthont és a könyvtárat egyszerre, mindkét intézmény térigényét, jó funkcionális kapcsolódását biztosítva megépíteni." - Amennyiben a településnek vagy lakóközvetnek már megvan a könyvtári követelményrendszerrel kielégítő könyvtára, vagy az ilyenné fejleszthető, - olvassuk az Irányelvekben -, akkor a művelődési otthonban - kivéve, ha a már meglévő könyvtár nem szomszédos vele - a könyvtári követelményrendszer szerinti típusú szolgálati helynek célszerű teret kell könyvtár részére kialakítani.

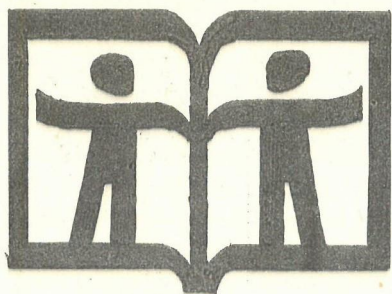
A Konferencia téziseivel a hozzászólók szinte teljesen egyetértettek, s ezeket kisebb változtatásokkal elfogadták. Figyelemreméltó ezekből néhány, további kiemelés. Pl. a könyvtár minimális alapterülete 50 négyzetméter, ennél kevesebb nem lehet. Az a felismerés tükröződik ebben, hogy a művelődési tevékenységnek alapvető területe a könyvtári munka; mint klubkönyvtárvezető - és mint könyvtáros is - nagyon örültem, hogy ez ilyen egyértelműen jutott kifejezésre. Az Irányelvek kimondja, hogy a klubkönyvtárak legkisebb változata is rendelkezzen legalább nyolc-tíz olyan technikai eszközzel (televízió, magnetofon, vetítőgépek stb.), amelyek szervesen kapcsolódnak a tevékenységhez. Azt is rögzíti ez a tervezet, hogy 1973-tól a klubkönyvtárak összes költségeit a fenntartó szervnek kell biztosítani. Nagyon jelentős ez, mert megszünteti majd a belépődíjas rendezvények kényszerét, illetőleg, ha mégis lesznek ilyenek a klubkönyvtárban, bevételeiket az intézmény a saját fejlesztésére, könyvvásárlásra vagy technikai eszközök beszerzésére fordíthatja. Azt hiszem, ez lesz a legjelentősebb lépés, amely munkánk sikerét előre fogja vinni. Nem jelenti ugyan feltétlenül a folyószámlás gazdálkodás egészében történő megszüntetését, hanem a jelenleginél, de a réginél is kedvezőbb, olyan új megoldást hoz majd, amely egy időszakra adott elátmányból, szükségletek szerinti önálló gazdálkodást tesz lehetővé. A könyvbiztosítási és bérkeret természetesen kötött marad, de hogy az intézményvezető adott esetben író - olvasó találkozó tiszteletdíjára vagy vetélkedők jutalmaira költi-e a többi pénzt, ez az ő joga lesz. A tanács nyilvánvalóan utalványozza, ellenőrzi a kifizetéseket, de nem lesz rá szükség, hogy a klubkönyvtárvezető esetenként forduljon a tanácshoz, egy-egy munka elvégzésének vagy kifizetésének az engedélyeztetéséért.

Szó volt a továbbiakban még a népművelés területén dolgozók erkölcsi és anyagi megbecsüléséről. Közel sem tűnt panasznak a Konferencia; a hozzászólók reális talajról, felelősséggel foglalkoztak ezzel a kérdéssel is. Az egyik felszólaló - országgyűlési képviselő, a Kulturális Bizottság tagja - például elmondotta, hogy legalább a pedagógusokéval egy szintre kell emelni a községi népművelők megbecsülését, fizetéseiket továbbra is rendezni kell. Amennyiben a pedagógusnak jár a sokat vitatott

illetményföld, járjon ez a község népművelőjének is, és végül: a pedagógus lakásépítési kölcsönökét terjesszék ki a népművelőkre is. (Ez utóbbi folyamatban van, valószínűleg az Országgyűlés tárgyalja majd.) Garamvölgyi József miniszterhelyettes bejelentette, hogy az Oktatásügy Kiváló Dolgozója kitüntetés mintájára a Közművelődés Kiváló Dolgozója kitüntetést is megalapítják.

Általában nagy hangsúlyt kapott a népművelés, mint a szocialista ember formálásában legtöbb eszközzel dolgozó s z a k m e a tanácskozáson. Felmerült még, hogy a közoktatásnak és a közművelődésnek szoros egységet kell alkotnia; a művelődési intézmények, különösen a klub-könyvtárak a községekben kötődjenek az általános iskolához, ne szégyeljék keresni a közös munkaformákat és módszereket. Mert ez a jövő útja. Az UNESCO szép célja, a permanens nevelés elve másként nem érvényesülhet. Nem hanyagolhatjuk el a felnőttnevelés sok tekintetben problematikus területét, de mindenekelőtt a jövő társadalom felnőttjeinek, az ifjúság nevelésén kell munkálkodnunk.

nemzetközi könyvév

1972

KLUBKÖNYVTÁR ÉS IFJUSÁGI KLUB

A közművelődés pillanatnyilag kulturpolitikánk legváltozékonyabb, legkialakulatlanabb, legforrongóbb területe. Sok a tisztázatlan kérdés, az elavult elem, de ezzel együtt nagy számu az ígéretes kezdeményezés, a biztató új törekvés is.

A forrongó, változó állapot ellenére megfigyelhető azonban néhány határozott tendencia, mely az általános fejlődés szabta új követelményeket tükrözi. E tendenciák egyik leglényegesebbike abban fogalmazható meg, hogy a közművelődés különböző intézményei és formái az eddiginél sokkal fokozottabb mértékben közelednek egymáshoz, és egymás munkájára építve, azt kiegészítve törekednek olyan differenciált és rugalmas tájékozódási és művelődési lehetőségrendszer létrehozására, mely megfelel a mai ember sokrétű igényeinek. Megmutatkozik ez például a könyvtárak egyre szélesedő szolgáltatás-formáiban, vagy abban a törekvésben, amely a felnőttek általános iskolai képzését igyekszik elszakítani "az általános iskola köldöksinórjától", és azt a művelődési házak feladatkörébe utalni, vagyis a közoktatást és a közművelődést közelíti.

Egy másik - remélhetőleg egyre erősödő - új tendencia a közművelődés fejlődésében, a nyilvánvalóan reális igényeket figyelembe véve, arra ösztönzi az intézményeket, hogy eszközeikben, módszereikben, működési rendjükben egyaránt ifjúságcentrikus működést valósítsanak meg, tartalmi munkájukban is tükröződjön az a 70 százalékos arányszám, amellyel a fiatalok a művelődési intézmények látogatói közt szerepelnek.

E két tendencia kiemelését, sok egyéb közül, az indokolja, hogy jó megközelítésnek kínálkozik a klubkönyvtárak működésének elemzéséhez. Elhagynám ugyanis most azoknak a kérdéseknek a tárgyalását, melyek a klubkönyvtárnak, mint művelődési intézménynek nagyságrendi problémáival és ebből fakadóan működési elvével kapcsolatosak, és csak arra a többlet koncentrálnék, amit ez az intézmény az ifjúsági művelődéshez, az ifjúsági klubok tevékenységéhez adott már, vagy adhat a jövőben. A többlet itt nyilvánvalóan a könyvtárnak, mint önmagában az egyik legstatikusabb művelődési intézménynek és az ifjúsági klubnak, mint komplex, dinamikus művelődési formának közeledése, egymásmellettisége jelenti. A könyvtár itt lényegileg nem is annyira egy másik művelődési intézményhez, hanem magához az emberhez, a fiatalokból álló közösséghez kerül közelebb. Sok minden van, ami jó, ha közel van az ifjúsági klubhoz. Mozi, színház, sportpálya, tornaterem, presszó stb. De aligha van olyan, az ifjúság nevelését felelősséggel feladatának tekintő ember, aki ne szeretné a könyvtárat is mind közelebb vinni a fiatalokhoz. A könyvtár ugyanis állandó jelenlétével, elérhetőségével, azzal, hogy a szó szoros értelmében

a közvetlen környezet alkotó eleme a klubban, azt a szerepet tölti be az ifjúsági klub munkájában, amit a könyv a modern ember életében.

Nincsenek számszerű adataim, arra vonatkozóan, hogy a klubkönyvtárakban működő ifjúsági klubok valamennyi tagja olvasó-e. Azt viszont tudom, hogy a legtöbb ilyen jellegű klubnál feltétele a klubtagságnak a könyvtárba való beiratkozás. A klubok munkatervében kivétel nélkül szerepelnek a könyvvel, az olvasással kapcsolatos akciók, munkaformák. Az 1971. évi öt községi kiváló klub közül három klubkönyvtárban működik (Káloz, Nagyveleg, Perkáta), a negyedik, az adonyi, az intézmény besorolását tekintve nem klubkönyvtár ugyan, de a klub egy épületben van a könyvtárral, és nem klubkönyvtár a mezőfalvi könyvtár sem - az itt működő klub az ötödik községi kiváló klub -, de a fiatalok gyakorlatilag azzá teszik. Az 1972. évi pályázati szakaszra a fent felsoroltakon kívül Sárosd, Sárbo-gárd II., Szabadegyháza, Velence, Fehérváracsurgó klubkönyvtáraiban működő ifjúsági klubok neveztek be. Ezek az adatok a gyakorlatban is mutatják, hogy a klubkönyvtár intézménye, de a nem klubkönyvtári szervezetben működő könyvtár is jó táptalaja lehet az ifjúsági klubtevékenységnek. A könyvtár léte, a vele való együttműködési lehetőség ujszerű munkaformákat, lehetőségeket jelent az ott működő ifjúsági klubnak, KISZ-szervezetnek, tevékenysége tartalmasabbá tételéhez. Annak érdekében, hogy ezek az együttműködési lehetőségek ne maradjanak csupán lehetőségek, a kluboknak, KISZ-szervezeteknek és a klubkönyvtáraknak is van mit tenniük. A könyvtár és a klub közelsége a könyvtáros számára is új lehetőségeket teremt. Az a sportnyelven megfogalmazott realitás, hogy nem lehet "állva várni a labdát", gondolom, könyvtári területen is éppoly nyilvánvaló ma már, mint a labdarugásban. A könyvtárosnak mind sürűbben ki kell lépnie a "könyvtárból" és be kell lépnie a "klubba". Az új könyvek rendszeres ismertetésétől kezdve a különböző vitákig számtalan megoldási forma kínálkozik erre, melyet a fiatalok igényelnek, várnak, szívesen fogadnak. Sok jó példával találkozhatunk megyénkben a tartalmas klubkönyvtári működést illetően, de vannak olyan klubkönyvtáraink is, ahol az igényes tevékenység, a pezsgő klubélet egyelőre csak potenciális lehetőség formájában létezik.

Összegezve végül is az elmondottakat, nyilvánvaló, hogy a klubkönyvtárak működése az ifjúság művelődése szempontjából pozitívnak mondható. Jól működő ifjúsági klubok jöttek létre az intézményekben, melyek tartalmaz, és ugyanakkor számos, sokrétű programot biztosítanak a fiataloknak. Ugy érezzük, a klubkönyvtár hálózat munkája nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy az idén a tavalyi 17-el szemben 34 ifjúsági klub nevezett a kiváló címért hirdetett pályázatra, és - mint ebből az adatból is kitűnik - az ifjúsági klubmozgalom fejlődőben van megyénkben. És ugyanakkor, amikor a klubkönyvtárak és a kereteik közt működő ifjúsági klubok eredményeit konstatáljuk, egyúttal azt is reméljük, hogy a mai sikerek garanciái - mind számszerű, mind pedig tartalmi tekintetben - a további eredményes fejlődésnek.

"IFJUSÁGI" KLUBKÖNYVTÁR

Tükörsima a tó, tele korcsolyázóval. Az egyik én vagyok a nádas mellett pördülve, nekilendülve. Hátrafordulás, koszoru; tellnek, gömbölyödnek a körök, már-már tapinthatóak. Nem, János, szia, már nem megyek be a nádasba - mondom, tudod, elő kell készíteni a termet, ugy hallom, hangol a zenekar. És szia, igen, lesz klubest, szia-, irány az a sárgás épület a tóparton. Mennyi srác, mennyi lány! Ha előrehajolok, a szemem előtt el-takarják a házat, ahol a féltizes nagyszünetben majd szegény-cicázunk, seprüs tánc lesz, vagy Péter-hivja-Pált játszunk. Még nem tudom, mit. Jól számítottam. Rakják a székeket. Feri, a KISZ titkár poharakat mosat a büféhez. Szigoruan csak jaffa és kávé. Nehéz volt elérni? Inkább könnyen belementek. Akkor mi volt nehéz? Ezt sem tudom. A nagysztaljő lesz a ruhatárhoz. Most ne menjetek be a könyvtárba, majd kedden.

A korcsolya már szekrényben. Így voltam ezzel is, mint az első botladozó lökésekkel, félkörökkel. Már egy hónapja jártam a községet: tanács, iskolák, üzemek, utcák. Beszélgetések, megbeszélések, gyűlések, köszönni mindenhol, mindenkinek, stb. Menni készül a zenekar! Találkozni velük gyorsan, nehogy elmenjenek. Szüreti bál előkészületei. De ezt csak most, mert nem, ez mégiscsak klubkönyvtár. Nyolc lány és hat fiu, közülük öt könyvtári tag, plusz két fő beiratkozó. KISZ gyűlések, halványan az alakuló klubtaggyűlés körvonalai. Szerel a zenekar. Mentegetőzöm: de így, meg úgy, huszan sem leszünk. Bizd ide - mondják, és közel nyolcvan fiatalal ülök le tervezgetni. A klubvezetőségnek később is érdemes meghallgatni őket, mert a klubzenekar nemcsak egy név, hanem nagyhatalom, - a szó legjobb értelmében. A csütörtöki kötött foglalkozások el nem maradhatnak és semmi lazítás, hétről hétre érdekes, komoly program kell. Segédmunkás, diák, főiskolai hallgató hallani, beszélgetni, vitatkozni szeretne valamiről, és ezt egymás között, együtt szeretnék. Mindig van miről, ha az ember nyitvatartja a szemét. Szombaton 6-11-ig klubest, játékkal, vetélkedővel. Rendbontás kizárva. A zenekar fegyelméz, nevel; saját közönségéről van szó. Nem mindegy, hogyan ítélik meg egy-egy számukat, milyen színvonalat jelent a tapsuk. Lehet, hogy véletlenül történt, de ők javasolták az ifjusági klub szervezeti szabályzatába: klubtag csak olyan fiatal lehet, aki beiratkozott a könyvtárba. Elvégre klubkönyvtárról van szó.

Ha visszagondolok, nem volt nehéz. A KISZ szervezetre alapozva helyet adni a község fiataljainak úgy, olyan programmal - itt a program tartalmi részén a hangsúly -, hogy ne csak azon vitatkozzanak: "ha majd csinálunk valamit", azt KISZ-en belül-e, kívül-e. Az ifjúságpolitikai határozatok minden fiatalot érintenek, így ha ez a program fiatalos és a X. Pártkongresszus közművelődési irányelveit figyelembe veszi, akkor az

összejöveteleken nem eshet szó olyanról, ami a KISZ munkáját meghatározó elvektől eltérne. És ez nem pénz, hanem - divatos szóhasználat, de nem szégyenlem leírni - szemlélet kérdése. Egyrészt népművelés-szemléleti, másrészt annak a népművelőnek a nézőpontját, hozzáállását tekintve, aki - nek - mivel a művelődési intézmények látogatói nagyjából fiatalok -, kiemelt feladata az ifjúsággal való foglalkozás. A Művelődési Otthon Igazgatók III. Országos Konferenciáján szó volt a tanácsi művelődési intézmények távlati fejlesztésére kidolgozott irányelvekről. Az egyik ilyen tézis, hogy a klubkönyvtárak összes kiadásait és bevételeit a fenntartó szerv költségvetésében irányozzák elő. A népművelők szemléletét illetően: 15-18 évesek bizalmát könnyű megszerezni, de hányszor kell szinte teljesen azonosulnia velük, hogy ez a bizalom meg is maradjon. A foglalkozásokra, összejövetelekre hozzák magukkal őszintén minden gondjukat, örömeiket, problémáikat, és ezek között néha nehéz eligazodni. Barátságok, kamaszos szerelmek szövődnek és bomlanak szét, mindez szerencsés esetben egy kialakult közösség tudatában. Éva már egy órája töpreng az írógép előtt, alig ír, pedig Kati is segít neki. Segíthetek? Igen, de... szóval nehéz. Szakitó levelet írnék egy srácnak, itt ismertem meg a klubban, de olyat, ami nem jár haraggal. Megírnád? Én még nem írtam ilyet. Én sem. De megpróbáltam. Fél óra múlva látom, Kati is másolja.

Ilyen öntevékeny, alkotó légkörben, műhelyben azután már lehet csoportokat szervezni. Valakinek eszébe jutott, mi lenne, ha megkérdezné a község KISZ szervezeteinek táncos ismerkedési estjén résztvevő fiatalokat nézeteikről, problémáikról. Elmentem a párttitkárhoz, tanácselnökhöz, hogy véleményezzék az elmondottakat. És ha mindezt lejátszaná az egyik klubfoglalkozáson. Olyan sikere volt, követői akadtak, akik idős emberek tapasztalt mondatait vették magánra és hozták el. Az első időszak klubmunkaterve sokrétű, mindennel foglalkozó. Később az igények szerint már alakulhatnak a különféle csoportok, körök, klubok. És ami helyzeti előny lehet a nagyobb művelődési házakkal szemben: az egész munka tartalmi fedezeteként ott a könyvtár a szépirodalmi, és a tudományok egész területét felölelő szakkönyv anyagával.

A "Művelődési Ház - Ifjúsági Ház" koncepciójában, úgy érzem, konkretizálható a klubkönyvtárak helye és szerepe. Az általános iskola tanulóiból a könyvtári rész kedvező terület csoportok szervezésére. Az alsó tagozat mesedélelőttjei, a felsősök ifjúsági, vagy könyvklubjai arra alkalmasak, hogy tagjaik a különféle műveltségközvetítő eszközökkel, formákkal ismerkedve megbarátkozzanak a klubkönyvtárral.

A klubkönyvtár társadalmi vezetősége a Hazafias Népfront, az ÁFÉSZ klubjai, csoportjai mellett szívesen hall az ifjúság elképzeléseiről, szándékairól. A képlet megfordítva is érvényes. Ötven év körüli néni, a Nőbizottság vezetője - örömmel vette a meghívást klubvezetői megbeszélésre, szívesen jött, hátha segíthet -, hallom, a szabás-varrás tanfolyam egyik foglalkozására invitálja a vezetőség lány tagjait. Gondolom, eleget tesznek a meghívásnak. Az udvariasságot viszonzni kell.

Szerkesztőségünk felkérte az egyik járási könyvtárunk módszertani munkatársát, hogy a szokásos jelentéseknél "kötetlenebb" módon rögzítse a közelmúlt kiszállásainak jellemző tapasztalatait a Fejér megyei Könyvtáros számára. A személyes közvetlenséggel megírt visszaemlékezés számos, létező gondra, megoldandó feladatra hívja fel a figyelmet, minden megállapításának konkrét, reális tényalapja van. Hogy a szereplő személyek és helységek nevét, a pontos dátumokat elhagyjuk? Tapintatból tesszük. Az egyéni felelősök helyett inkább fordítsuk figyelmünket a nem is annyira egyedi jelenségekre.

H é t f ő

Negyedkilenc, időben lejelentkezem a főnöknél, nincs-e még valami plusz mondanivalója, mielőtt elindulok. Elismétli a tegnapiakat, mire ügyeljek. Az utolsó szavakat sietve, együtt lépek végig vele a kijáratig, rohan a tanácsra. Rendben van, nem felejték el semmit. A munkanaplóba bejegyzem, hogy ott voltam. Dolgoztam kilenctől fél ötig, mert addig tart délután a könyvtáros munkaideje.

Ma katalógusépités, csináljuk egész nap. Hajtani kell a munkát, addig megy gyorsan, míg ott van az ember és besegít. Hol is tartunk most éppen? - morfondirozok magamban, s még visszalépek az irodába a táskámért, benne a kiszállási napló. Begyujtom a motort, könnyen indul, szerencse, hogy rendbepofoztam a múlt héten. Szereti a hidegebb időt, ilyenkor igazán szép a hangja. Mi aztán instruktorok kevésbé szeretjük, ha lejjebb száll a hőmérő higanyszála. Most legalább szélcsend van, így elvi-

selhetőbb. Mindenesetre be kell nézнем a tanácsra is, majd szakítunk rá időt. Délig egyfolytában rakjuk a cédulákat, ebéd körül majd átmegyek. - Míg odaér, egy kicsit azért izgul az ember, nem történt-e mégis valami változás a könyvtárnál. Elképzelem berendezve az új helyiséget, amiről a multkor beszéltünk, talán már költözhetnénk is. De szép lenne! És hogy ráférne erre a szegény könyvtárra! Huszonegynéhány négyzetméteren szorongani több mint nyolc és fél ezer kötettel, és még rendet is tartani - több mint bűvészműtávkönyvtár... Ha így megy tovább, a szabadpolc lassan visszaminősül zárt raktárrá. Mert nem lesz más különbség, csak az, hogy a tenyérszék helyre, a polcok labirintusába engedik az olvasót...

Kulturálatlan, szűk helyen dolgozunk. Hétfő adminisztrációs napja a könyvtárosnak, jól kihasználjuk az időt. Nem vetjük le a kabátot, látszik a lehelet. A hi-

deg kartonoktól néhány óra alatt elgémberedik az ember ujja, dörzsölni kell. Ott az új olajkályha a sarokban, csak nézhetjük, mert olaj az nincs. De csináljuk, soroljuk a cédulákat, hogy legyen katalógus, ha az ígéretekéből egyszer valóság lesz, ha majd megfelelőbb otthonra lelnek a község könyvei.

K e d d

Ma a művelődési autó járási napra érkezik hozzánk. Két községi fiókkönyvtárnak szállítunk új könyveket, délután kölcsönzést ellenőrzünk L. és M. könyvtárában. Előzőleg már értesítettük a két tiszteletdíjas fiókkönyvtárost, számítsanak ránk. Először persze, az anyaközségbe vesszük az irányt, itt rakjuk majd fel a két fióknak szánt csereanyagot.

- Tud S.M. az érkezésünkről? - kérdezi igazgatóm, aki velünk jön, hogy a kocsi kihasználva tárgyalhasson az érintett községek vezetőivel.

- Megírtam neki is - mondom -, csak ki kell hívunk a munkahelyéről. - Jól ismerem a járást, egyenesen odatartunk, már fel is áll asztalától S.M. Láthatóan nem örül a találkozásnak. Emlékeztetem a levélre, persze, hogy nem felejtette el, de hát hogy hagyjon itt mindent, azt nem lehet ilyen egyszerűen. Kínos percek, el kell intézni, hogy engedélyezék, velünk jöhessen. Végre szabadlőzködünk. Persze, nem arról van szó, nyugtatgatom magam, hogy nem szívesen jön. Egy főnök sem szereti, ha a sok dolog közepette más ügyben eljárkálnak a beosztottjai. Az ő szempontjából pedig ez is csak más ügy, mégha könyvtár is, és mellékfoglalkozás, amit

munkaidőn kívül illik végezni. Nem mondja ki, de tudom, hogy S.M. is erre gondol, miközben bizonyára számba veszi azt is, hogy este mi sem jöhetünk... Fő dolog, hogy mégis velünk tart, elintéztük. A könyvtárig kiderül, hogy most kell majd összeszednünk a fiókoknak szánt anyagot, mert nincs még leválogatva. Mit tehetünk? Segítünk a munkában, legalább gyorsabban végzünk. A könyvek már a kocsiban, amikor S.M. váratlanul elköszön tőlünk. Többre nem vállalkozhat. Hogy a fiókokhoz is kiutazzon velünk, már nem megy. Megértjük, ne feszítsük tovább a hurt, örülünk, hogy legalább nem kell halogatnunk tovább az állománycserét. A letélapokat és a visszahozott könyveket majd átadjuk délután, akkor már nyitva a könyvtár.

Visszafelé jövet megállunk L-ben, látjuk legalább a kölcsönzést is. Néhányan a bejáratnál várakoznak a nyitásra. Négy és félezer kötetes állomány, közel hatszáz olvasó és több mint huszezer kötet kölcsönzés - ezek a múlt évi, legfontosabb adatok. Szokás szerint megnézem a nyilvántartásokat, bizony elég sok a késedelmes olvasó. A multkor ugyanezt állapítottam meg. Szóvá is teszem, ez megengedhetetlen, a felszólításoknak időben ki kell menniük. Hallom a szokásos választ: elriasztanám velük legjobb olvasóimat. Inkább magam megyek a könyvek után... Amint a példa mutatja, aligha eredményesen. A polcoknál válogatnak az olvasók, az idősebbek a könyvtáros segítségét kérik. Véleményt kellene mondani egy regényről. Egy középiskolás diák verset keres, megnevezi a költőt. - Tőle nincs kötetünk - kapja a választ a könyvtárostól, kedvetlenül lödörög odébb egy másik polchoz. Csupán

kíváncsiságból később utána nézek, jól emlékeztem: egy antológiában is meg lehet találni, és az az antológia bizony, ott volt a polcon... Ki mit kér, azt kapja, ha nincs, választ magának valami hasonlót. Ha talál. Mert a könyvtáros nyilvántartásai mögé bujlik, adminisztrál, és úgy látszik, nem olvas eleget. De mikor olvasson? Ha itt van, kölcsönöz, katalógust épít, statisztikát csinál, a polcokat rendezi. Hogyan követelhetjük meg tőle, még ezt is, havi néhány száz forintért?!

Még aznap este benéztünk M. községbe is, javában folyik a kölcsönzés. Jól felszerelt könyvtár, egy háziasszony látja el, tiszteletdíjért, a teendőket. Ambiciózus, lelkiismeretes, de az egyetlen, alkalmas ember a községben, aki ezt a munkát ennyiért elvállalta, és - jól is végezné, ha... nem terhelték volna agyon más, társadalmi teendőkkel. Neki is sokat kell segítenünk, hogy úgy menjen a munka, vagy legalább is megközelítően úgy, ahogyan elképzeljük.

S z e r d a

Bejegyzés a kiszállási naplóba: részvétel P. község könyvtárában folyó állományellenőrzésben és könyvtárátadásban. A valóság: mi magunk csináljuk, no persze azért sikerül elérni, hogy a községi tanácstól is kapjunk valakit segítségül. Az állományellenőrzés és könyvtárátadás, mint tudjuk, gazdasági feladat. A tanács tulajdonát képező könyvtárban ezt nem rendelheti, nem végezheti el más, mint a fenntartó, a tanács. Vajon mi lenne, ha mi nem szorgalmaznánk, nem szednénk össze naponta a munkatársakat, hogy kezdjük már el, aztán tegyünk pontot a végé-

re? Azt hiszem, nem tévedek: még messze az az idő, amikor minden tanács valóban a magáénak érzi a könyvtárakat, úgy is, hogy elvégzi, saját hatáskörében lebonyolítja az állományellenőrzéseket.

P-ben függetlenített népművelő kezelte a könyvtárat, a TSZ fizette. A klubbal még csak törődött úgy-ahogy, a könyvtárra már nem maradt ideje... Annyi sem, hogy évi statisztikai jelentését eljuttassa a járási könyvtárhoz. Egyszerűen nem sikerült "kipréselni" belőle...

Rendezzük a könyvtárat, a polcok aljáról előkerül egy régi, beporosodott vándorzászló. A jelenlévők közül csak a járási könyvtárigazgató tudja, ő emlékszik rá, hogy került ide: a hajdani jó munka elismeréseként. Szóttlanul nézzük a zászlót, mint valami vádló, figyelmeztető dokumentumot: bizony, itt nagy változásokra van szükség. Meg is próbálunk mindent, hogy alapjait előteremtsük. Igaz, ezután csak tiszteletdíjas könyvtárosa lesz a községnek, de legalább megvan a reményünk, hogy jól dolgozik majd. A fütési és takarítási díjat még hozzá kellett adni a tiszteletdíjához, hogy "elfogadható" összeg kerekedjék belőle. A naplóba följegyzem, mikor látogatok ide legközelebb: elkel a segítség az új könyvtárosnak.

C s ü t ö r t ö k

Borus az idő, mégis motorral megyünk S. községbe. A buszközlekedés ide nagyon rossz, a fél napot utazással töltené az ember. A könyvtár itt új helyiséget kapott, nemrég költözött át. Azelőtt - leírni is alig merem - nyolc négyzetméter alapterületen szorongott, s most szép, új helyet teremtett

számára a tanács és a tsz összefogása. Az ezernél nem sokkal nagyobb lélekszámú községben mintaszerűen oldották meg az elhelyezés problémáját. Bár szerényebb keretek között, nem a legmodernebb bőrpuffokkal, dohányzóasztalokkal, mégis megfelelően felújított bu-torokkal újra indulhatott itt a könyvtár. A tsz nemcsak a berendezés költségeihez járult hozzá, hanem a könyvtáros tiszteletdíját is fedezi. Örömmel tölti el az embert, ha látja: a viszonylag szép tiszteletdíjat olyan munkaerőnek fizetik, aki lelkesedik a könyvtárért, és sokat, nagyon sokat akar tenni érte. Még nem szakember, így kezdetben sok segítségre szorul. Ma is az alapvető feladatokról és a könyvtári adminisztrációról beszélgetünk, milyen okmányokat, nyilvántartásokat kell szabályszerűen vezetnie.

Visszafelé érintem M-et, ahol két nappal korábban, este csak a kölcsönzést láthattuk, de intézkedésre már nem volt lehetőség. Utközben meg kell állnom, defektes a hátsó kerék. Következik az instruktori élet "romantikája", szerelés az országut szélén, a szemerkélni kezdő esőben. Egy óra kieséssel folytathatom utamat M-be, ahol felkeresem a tanácsot, hogy megbeszéljük a könyvbeszerzéssel kapcsolatos problémákat. Szerencsére az idén nem olyan súlyos a helyzet, mint tavaly vagy tavaly előtt, amikor évközben leállították a könyvbeszerzést, mert az intézmény bevételei sem fedezték a kiadásokat... A könyvtáros, abbéli félelmében, hogy ez ismét bekövetkezik, igyekezett az év első felében levásárolni keretét, hogy legalább mennyiségileg ne károsodjanak az olvasók. Végül több hónapos utánjárásunkkal si-

került elérnünk, hogy a Járási Hivatal által leadott beszerzési keretösszeget rendeltetésének megfelelően használják fel. Hazafelé mégis utolér az eső, a motorosok átka: ezen a napon nem uszom meg szárazon.

P é n t e k

Ismét állományellenőrzésen veszünk részt, a beütemezés szerint N-ben. Nehezen közelíthető meg, vonattal, majd tovább autóbusszal, ezért inkább a motort választjuk. Nyáron a poros, ősszel-tavasszal a sáros dűlőutat is számítva így csak harminc perc az út. Külön öröm, hogy az ellenőrzést itt a raktári katalógus alapján végezhetjük: a katalógus pontos, az állomány szoros raktári rendben. Nem beszélgetünk, mérjük az időt. Bár csak látnák ezt hanyagabb könyvtárosaink! A példás rend, a jó előkészítés eredményeként a jelenlévők közül ketten három óra leforgása alatt végzünk a mintegy kétezer kötetes állomány egyeztetésével, következhet a jegyzőkönyv lezárás. Hozzá kell tennem: ebben a községben évek óta nincs hiány, ami a szabadpolcos rendszerű könyvtáraknál fehér holló-számba megy. Jókedvűen, a munka lendületétől fölpezsdülve készülődünk haza. Fáradtak vagyunk, de ez nem hasonlítható a hét többi napjának fáradtságához. Reméljük, jövőre már egyre több könyvtárban hasonló viszonyok között ellenőrizhetünk.

S z o m b a t

Ma bent vagyunk, a járási könyvtárban jegyzem le a hét tapasztalatait, hogy főnökömmel megbeszélhessük a továbbiakat, a teendőket. Átnézem, hol jártam a

héten, hova milyen segítséget ígértem. Hová kell kiírnom, emlékeztetnem, megerősítve a szóban elmondottakat. S ha még a jó tanácsok, szakmai utmutatások mellé az instruktor ilyenkor elpostázhatna egy kis propagandaanyagot, a szó szoros értelmében is "kézzel fogható" támogatásával lenne jelen az irányított könyvtárak munkájá-

ban, - elégedettebb lenne. De nyomdaköltség hiányában erről legfeljebb csak álmodozhatunk. A megbeszélés után, mivel ma estére nem ütemeztem kölcsönzés-ellenőrzést, már csak egy dolgom van hátra: át nézem a héten érkezett új könyveket. Erre is nagy szüksége van egy instruktornak.

Berzeviczy István

ÁLLOMÁNYELLENŐRZÉS?

Falusi könyvtáraink nyári programja szokott lenni az állomány védelmét, rendbetételét is szolgáló, kötelezően előírt ellenőrzés. Van, ahol minden évben, és - a gyűjtemények növekedésével - mind több helyen ennél ritkábban. A hagyományos időszakhoz való ragaszkodás csak helyesíthető: nyilvánvalóan inkább az alacsonyabb forgalmu, bár korántsem "uborkaszegzonban" illik akár rövid időre is bezárni, mint az olvasókat az őszi-téli hónapokban a könyvtől megfosztani. Szerencsére e gyakorlat már régóta általános, ám a kivételek miatt is érdemes, ha csak ennyi szót emelni. Más a helyzet, ha személyi változás diktálja az elvégzendő munkát, ilyenkor bizony nem élhetünk a kedvező feltételek megválasztásával. Mindkét esetben három követelménynek kell megfelelnünk: az állományvizsgálat legyen teljes, pontos és gyors. Az adott körülmények között a leginkább megbízható eredményt nyújtó és a legkevesebb időt igénylő. Sok cikk megjelent már e témáról a különféle könyvtári kiadványokban. Vajon lehet-e még újat mondani róla? Általában nem, de az ideai konkrét tapasztalatok birtokában úgy véljük, feltétlenül foglalkoznunk kell vele.

Valljuk be, ezt a munkát a könyvtárosok többsége általában nem a legnagyobb lelkesedéssel végzi, s éppen a legtehetségesebbje nem, bár jól tudja, kikerülhetetlen, sőt tulajdonképpen nélkülözhetetlen mozzanata is hosszabb időszakot átfogó, sokoldalú munkájának. Az idegenkedés oka: a folyamatos, nagy figyelemkoncentrációt igénylő adminisztrációs munka eléggé egyhangú, fárasztó tevékenység, s az értékelt eredmény sincs mindig arányban a befektetett energiával - a könyvtáros tudatában. (Az állományellenőrzések gazdaságossága más kérdés, itt nem ezt érintjük.) Ha a munka eredményének valaki csupán azt tartja, hogy kész a jegyzőkönyv, s irattárba tehető, alighanem érthető, ha így sóhajt fel: "megcsináltuk, mert kellett, felejtsük el gyorsan." Miért? Talán a megállapított hiányok törlésével nem tettünk meg mindent, amit a rendelkezés előírt?

Tapasztalt könyvtárosok tudják, hogy az állomány egészének tételes áttekintése olyan lehetőséget kínál, amit nem szabad kihasználatlanul hagyni. Főleg a tiszteletdíjasoknak érdemes élniük az alkalommal, amikor a járási vagy körzeti könyvtár munkatársában jó segítőre, képzett szakemberre találnak, és - ha eddig elmulasztották, legalább ekkor! - együtt elvégezhetik mindazokat az állománnyal kapcsolatos teendőket, amelyek nem tűrnek további halasztást. Ilyenkor helyes, ha nemcsak az időközben elavult, ujraköttetésre szoruló és elhasználdott könyveket vonják ki, hanem egészében is rendezik az állományt. Nemcsak úgy, hogy raktári rendet teremtenek, de úgy is, hogy esetleg újabb, szükséges kiemeléseket létesítsenek, a fölösleges duplumpéldányokat - ha van - táp-

raktárban helyezik el, és egyáltalán tartalmilag is korrigálják, optimálisan a könyvtár lehetőségeihez igazítják az állományt. Persze, nem szabad ezt a kétségtelenül fontos, alkotó jellegű munkát túlértékelni, a rendelkezések szabta korlátok meg is óvnak ettől. Az elrontott szerzeményezést ugyanis utólag aligha javíthatjuk ki így, legfeljebb a szabadpolicra került, ajánló jellegű állomány összhangján, arányain, hangsúlyain változtathatunk. A könyvek egyenkénti kézbevétele, a nyilvántartással történő egyeztetés ki kell, hogy buktassa a leltározás, a szakjelzetek hibáit a könyvekben, a cimleltárkönyvben egyaránt. A jó állományellenőrzés során minden problémának tisztázódnia kell, véglegesen. Az állomány egészének tüzetes áttekintése fényt vet az esetleges csonka sorozatokra, tartalmi hézagokra, következetlenségekre, és a szükséges pótlások meghatározhatók. Általános, bár nem pontos képet kaphatunk arról is, mennyi - és átlag több példányos-e - a holt anyag, ami valamilyen okból nem számíthat az olvasók érdeklődésére (pl. eddigi olvasottságuk, a könyvtáros gyenge ajánló tevékenysége vagy egyszerűen a rossz szerzeményezés miatt). A jegyzőkönyv elkészültéig az éles szemű könyvtáros mindenestre számos következtetést vonhat le a tartalmi munkáról, fontosakat és kevésbé fontosabbakat. De tévednénk, ha ezekben kimerítettnek látnánk egy helyesen lebonyolított állományellenőrzés lehetőségeit. Van más is, és ez az, amiért e cikk íródott.

Könyvtárosok között sokszor vitatott téma: melyik az állományellenőrzés legjobb módszere? Mintha csak így kérdeznék: melyik lóra érdemes tenni? Egyiknek is van előnye, meg hátránya is. Az u.n. lengyel lapos módszerről divat úgy nyilatkozni: "kifutotta magát", sok hibalehetőséggel jár, a számoszlopok közti óhatatlan félrejelölések miatt. A "zürök" utólagos tisztázása valóban rengeteg időt emészt föl. Nagyobb könyvtárak ellenőrzésére - a sok lap áttekintéséhez több munkatárs szükséges - nem is gazdaságos. Feltétlenül megbízható alapot: pontos leltározást és hibamentes, menetközben nem korrigálható ellenőrzést követel meg. Ime, egy sor vádpont, s mégis köztük a legfontosabb, ami miatt nem javasolhatjuk, sem nagyobb, sem kisebb könyvtárainknak. A lengyel - és minden más u.n. "számíró" - módszer éppen azért nem felelhet meg, mert a könyvazonosításának csak egyik alapját, a leltári számot veszi figyelembe; nem ad lehetőséget, hogy a számok mögé is betekintsünk. Erre pedig előbb vagy utóbb, sajnos, kényszerítően mindenképpen sor kerül, mert ha - tételezzük föl - a leltározás teljesen pontos volt, akkor az ellenőrzésbe csuszott hiba, szükségszerűen. Elő kell venni tehát még egyszer a könyvet, és egyeztetni cím szerint is - az "ugy-rémlik-megvolt" hiánytételeket, a "kétszer bediktált" (vagy előzőleg tévesen bejegyzett?) leltári számokat, az átfedéseket és így tovább... S az eredmény? Elvégeztük az állományellenőrzést, valószínű mennyiségű hiányt állapítottunk meg, és kibukott - tökéletes véletlenként - néhány hiba, dupla leltári szám, de... és erre a "de"-re kell figyelni: sötétben maradtak az állománynyilvántartásban és a könyvekben rejlő egyéb hibák, amelyeket pedig föl kellett volna derítenünk, s kijavítanunk.

A cimleltárkönyvben való "pipálgatás" módszere egyre elképzelhetlenebb. Nemcsak nehézkes, de az okmány lapjainak összegyüréséhez, gyors elhasználódásához vezet, és a sok színes jelölés között egyre nehezebb

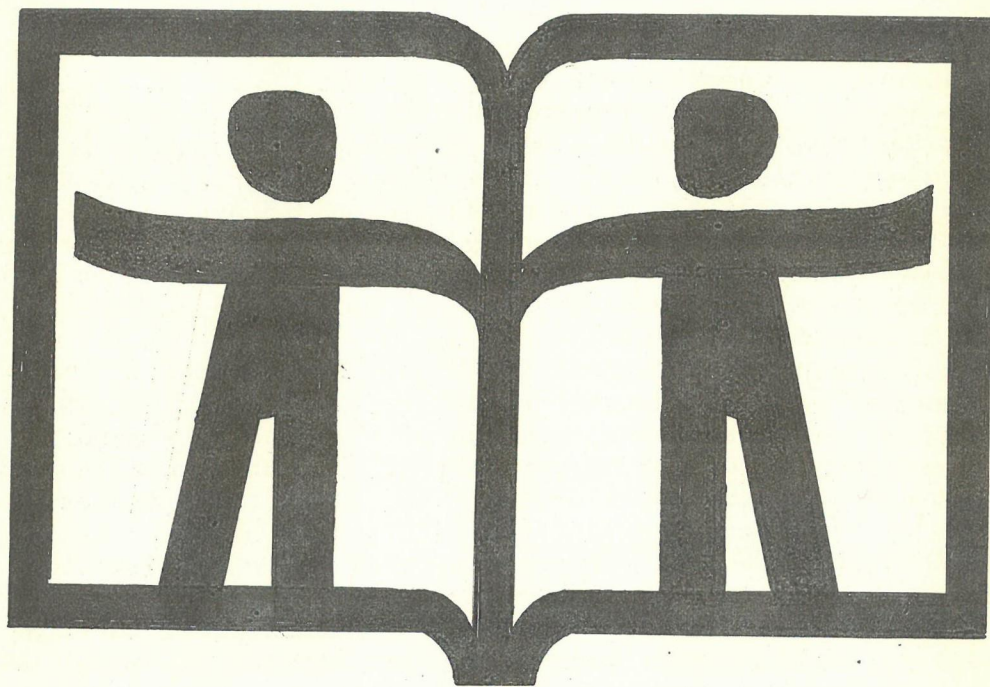
az eligazodás is. Egyébként ez a legidőigényesebb módszerek egyike. (Összehasonlításként néhány egyedi adat: míg a leltárkönyvvel való tételes ellenőrzés – a jegyzőkönyvi lezárással együtt – egy 5000 kötetes könyvtárban két személlyel napi 8 órai effektív munkával 7 napot, lengyel módszerrel ugyanez 3–3,5 napot, raktári katalógus alapján, rendezett állománnyal és nyilvántartással 4–4,5 napot vesz igénybe. Az időadatok a szoros értelemben vett állományellenőrzésre vonatkoznak, nem foglalják magukba sem az állomány szoros raktári rendjének megteremtését, sem az egyéb munkákat.) Ezek után nincs más hátra, mint a könyvtár raktári katalógusa alapján megtartani az állományellenőrzést. Kezdhetjük volna mindjárt ezzel, hiszen gondoljunk csak a funkciójára: az állomány tételes, kartotékos nyilvántartása, amely részlegenként, felállása szerint kell, hogy tükrözze azt. Községi könyvtáraink rendelkeznek legalább raktári katalógussal; érthető, hogy a megyei könyvtár instrukciói is egyértelműen a raktári katalógusokkal javasolták elvégezni ezt a munkát. Valóban, még a legkisebb, tiszteletdíjas munkatársal működő intézményünknek is van – osztólapokkal jól ellátott, szemre szép – raktári nyilvántartása. De vajon mennyire teljeseek, megbízhatóak ezek, vajon pontosan tükrözik-e az állomány változásait? – sajnos, aktuális és jogos kérdés, amelyre nem adható minden könyvtárra vonatkoztatva pozitív válasz. Találkoztunk olyan véleményekkel, amelyek szerint előbb rendbe kell tenni ezeket a nyilvántartásokat, és csak azután lehet szó arról, hogy az állományellenőrzés alapjául szolgáljanak. Igaz, helytálló igény ez, csak hogy nem abszolutizálható. Természetes, hogy könnyen, gördülékenyen – és főleg megbízhatóan! – ellenőrizhetünk pontos, folyamatosan gondozott raktári katalógussal, de ha az nincs ilyen állapotban, akkor sem szabad elvetnünk a vele való ellenőrzés gondolatát. El kell kezdenünk akár a hiányos raktári katalógus alapján a munkát, és menetközben, a könyvvel való egyeztetéssel pótolnunk a hiányzó kartonokat. (Fontos feltétel, hogy legalább a raktári lapok szoros betű-, illetve szakrendben legyenek!) Így sokkal lassabban végzünk, később készülünk el a lezárással, de megéri: egy munkamenetben két feladatot oldunk meg, a könyv egyszeri kézbevitelével raktári katalógusunk is teljessé lesz. (Az így kiegészített nyilvántartás alapján hasznos elvégezni a csoportos leltár kontrollját is, ha az indokoltnak látszik.)

Különösképpen azokban a könyvtárakban elengedhetetlen, hogy ily módon történjék az állományellenőrzés, ahol betürendes és szakkatalógus készül. Ezekben az esetekben az ésszerű munkamenet is megköveteli, hogy a raktári nyilvántartás az előírtnál több adatot, azaz teljes címfelvételeket tartalmazzon. A megyei katalógusépitési akció eredményeként e könyvtárak elvileg egész állományukról teljes címfelvételeket tartalmazó, sokszorosított cédulaanyaggal rendelkeznek. További problémát jelenthet az ÁKV-n kívüli gyarapodás feldolgozása, de ez járási segítséggel folyamatosan meg kell, hogy oldódjék. Ezek után megengedhetetlen, hogy éppen ezekben a könyvtárakban ne legyen pontos raktári nyilvántartás, ahol pedig ez az egyetlen alapja a további munkának. De ha már – szerencsére fehér hollóként – ilyesmi is előfordul, legalább az állományellenőrzést használjuk fel a raktári katalógus rendbetételére.

Láthattuk, mennyire nem csupán a jegyzőkönyv készítés lehet az állományellenőrzés munkafolyamatának eredménye. Persze, hogy a gyakorlat - és tegyük hozzá: éppen a helyteleníthető mulasztások, a pontatlan munkavégzés gyakorlata - terheli kényszerítően ezt az önmagában egyszerű folyamatot egyéb feladatokkal.

Tanulság? Naprakész, rendben tartott raktári katalógus az állományellenőrzés alapja - no **meg** a pontosan végzett, és befejezett egyeztetés.

Neményi László

1972

A könyv ünnepi hetének megyei megnyitójára május 27-én került sor, este 6 órakor a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárban. Az ünnepi irodalmi est vendége volt Bede Anna költő és Fekete Gyula kétszeres József Attila-díjas író. Ünnepi köszöntőt mondott Seres József, Fejér megye Tanácsa VB Művelődésügyi Osztályának vezetője, közreműködött Révész László. Még aznap délután 5 órakor Baranyi Ferenc költővel rendeztek író - olvasó találkozót Mórton, a művelődési házban.

Május 28-án a délutáni órákban öt rendezvény volt a megyében; 16 órakor Iváncsán Bede Anna költő és Sobor Antal író, ugyanebben az időpontban Nagyvenyimen Fekete Gyula író és Takács Imre költő, Székesfehérvárott, a Felsővárosi Művelődési Házban Baranyi Ferenc költő vett részt író - olvasó találkozón, Sárosdon 18.30 órakor Nemeskürty István író, filmesztétát fogadták a klubkönyvtárban.

Május 29-én 19 órakor Vértesacsán Csák Gyula vett részt író - olvasó találkozón; május 30-án 16 órakor Szabadegyházán Kemény Dezső közreműködésével rendeztek ifjusági író - olvasó találkozót. Ezen a napon még Sárbogárdon került sor irodalmi estre, ahol 18 órakor Csák Gyula találkozott olvasóival. Május 31-én 19 órai kezdettel két községben is volt könyvheti rendezvény: Mányon, ahová Sobor Antal író és Takács Imre József Attila-díjas költőt hívták meg, és Polgárdin, ahol a VIDEOTON Irodalmi Szinpada adott műsort.

Székesfehérvárott, a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárban került sor az Ünnepi Könyvhét következő rendezvényére: június 1-én 15.30 órakor Varga Katalin közreműködésével gyermekíró - olvasó találkozó zajlott le. Még ezen a napon, 18 órakor Magyaralmáson, a klubkönyvtárban Sobor Antal vett részt irodalmi esten. Június 2-án, délelőtt 10 órakor Varga Katalin Polgárdi községi könyvtárában találkozott a gyermekolvasókkal. Délután az írónő Gárdonyiba látogatott, ahol 14 órakor hasonló rendezvényt tartott. Még aznap 18 órakor Enyingen, a községi könyvtárban fogadták Pándi Pál Kossuth-díjas irodalomtörténészt, kritikust, az irodalomtudományok kandidátusát, aki az Irodalmi Klubban vezetett beszélgetést irodalmunk mai helyzetéről.

Az Ünnepi Könyvhét Fejér megyei eseményeinek sorát június 3-án, a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárban megtartott kerekasztal beszélgetés zárta, amelyet Pándi Pál vezetett, és amelyen főhivatású könyvtárosok és népművelők vettek részt.

A könyv ünnepi hetének valamennyi rendezvénye iránt nagy érdeklődés mutatkozott; az író - olvasó találkozók, melyeket az intézmények a Nemzetközi Könyvév jegyében az eddigieknél nagyobb gonddal készítettek elő, eredményesen szolgálták a könyv szeretetére, az igényes olvasásra nevelés szép ügyét.

Napjainkban a magyar alumínium félgyártmány gyártás - az alumíniumfólia hengerlés kivételével - csaknem teljes volumenében a Székesfehérvári Könnyűféműben valósul meg - olvassuk a gyárat és termékeit bemutató propaganda-kiadványban. - A gyár közel 30 év alatt bővült a jelenlegi méreteire, és ma már Közép-Európát tekintve is jelentős kapacitást képvisel."

A gyár történetének kezdetei a 30-as évek második felébe nyulnak vissza, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy Magyarországon jelentős mennyiségű bauxit található. 1937-ben megalakult a Magyar Bauxitbánya RT, melynek részvényeivel 50 %-ban a német Dürener Metallwerke ÁG. és a Vereinigte Aluminiumwerke rendelkezett. A társaság magyar részvényesei között találjuk gr.Hunyadi Ferenc Fejér megyei nagybirtokost és országgyűlési képviselőt, aki leginkább szorgalmazta a tervezett alumíniumfeldolgozó üzem Székesfehérvárott történő felépítését. A gyár építkezése - Székesfehérvári Könnyűfémhengermű néven - 1941. őszén kezdődött, a német repülőgépipar anyagellátási igényeinek kielégítésére; az 1943-ban megindult, havi 170 tonnás termelés plattírozott duralumínium lemezekre szorítkozott. 1944-ben az üzemet leállították és jórészt leszerelték. A helyreállítás 1945. májusában, a termelés 1946. novemberében indult meg. 1952-ben 7600, 1960-ban 10 000, 1970-ben már 46 000 tonna volt az évi termelés mennyisége; 1975-re ez a tervek szerint eléri a 93 000 tonnát. A II. világháborút követő évtizedben főként alumínium lágylemezt gyártottak a Szovjetunióknak, 1957-től mindenféle ötvözetfajtát exportálnak az európai és világpiacra.

A Székesfehérvári Könnyűfémű 1954. után önállóan működött, 1963-tól, a Magyar Alumínium Tröszt megalakulásától pedig annak vállala-

könyvtárról könyvtárra

A SZÉKESFEHÉRVÁRI KÖNNYŰFÉMŰ
MŰSZAKI KÖNYVTÁRA

---

lataként. Az alapanyagon kívül jelentősen fokozódott a félgyártmányok és készárúk termelése is.

A gyárnak 1945 előtt egyáltalán nem volt műszaki könyvtára; a termeléshez szükséges műszaki információk megszerzéséről a szakemberek maguk gondoskodtak. 1946. július 1-től Gyenes Lászlót, a kémiai laboratórium vezetőjét bízták meg, hogy a különböző forrásokból összegyűjt, mintegy 200 kötetnyi, egyetlen szekrényben elhelyezett vegyes könyvanyag kezelését társadalmi munkában lássa el. A mai könyvtár ősenek első állomáshelye a régi igazgatósági épület (mai IV. csarnok) és az irodaház közötti kémiai laboratórium 5x6 méteres iroda helyisége volt. A könyvek nagyobb hányadát szakszervezeti tulajdonú politikai és brossura-anyag, kisebb hányadát szépirodalom, illetve régi műszaki irodalom tette ki. A műszaki könyveket éveken keresztül néhány szakember egyéni igénybejelentései alapján vásárolták rendszeresen, 1952-től már évi néhány ezer forint értékben. A beszerzés munkája kezdettől a könyvtáros feladata volt, aki a székesfehérvári és budapesti könyvesboltok raktáraiból időnként személyesen válogatta le a szükségesnek ítélt műszaki könyvanyagot. (A vásárlásokra esetenként kellett engedélyt kérnie.) Az első években a Magyar-Szovjet Bauxit Alumínium RT (MASZOBAL) budapesti központja is küldött ajándéksomagokat, emellett töltötték a könyvtárat a Vegyészeti Dolgozók Szakszervezete és más szakszervezetek által vásárolt közművelődési jellegű könyvekkel is. 1958-ig sem raktározás, sem állománynyilvántartás tekintetében nem különült el a dolgozók művelődése céljából fenntartott szak-

szervezeti és a termelés, a fejlesztés információs szükségletét szolgáltató műszaki könyvtár.

A tulajdonképpeni műszaki könyvtárrá szervezés éve 1958; ekkor választották szét - ettől kezdve tartották külön nyilván - a kétféle állományt, illetve gyűjtötték össze ebben az évben az osztályvezetők irodáiban felhalmozódott műszaki könyvanyagot. Még ebben az évben egy 4x5 méter alapterületű, csak könyvtári célokat szolgáló helyiségbe költöztették a két gyűjteményt, az akkori présmű épületébe. Innen a jelenlegi öntöde II. emeletére, majd földszintjére helyezték, ahol 1968-ig 36 négyzetméter alapterületen egymás mellett szorogott a műszaki és az - ekkor már viszonylag nagy forgalmu - szakszervezeti könyvtár. A műszaki könyvtár kedvezőbb és önálló elhelyezését csak 1970. nyarán oldhatta meg a gyár, amikor az új irodaépület elkészülte után, annak földszintjén kb 110 négyzetméter alapterületű nagytermet és az alagsorban 30 négyzetméteres raktárhelyiséget bocsátott rendelkezésére. Az alapterület kétharmadán magasba nyúló könyvespolcokat állítottak fel; a fennmaradó részt olvasótermi övezetnek képezték ki. A kölcsönzés adminisztrációja, a tájékoztatás a két övezet határán történik. A vezető asztalát és a többi munkahelyet - feldolgozó szoba híján - a polcok között, illetve a terem másik végében kellett kialakítani.

A könyvtár állománya 1972. áprilisában összesen 16 120 egység volt, ebből könyv 9000, teljes évfolyam folyóirat 800, fordítás 2860, tankönyv, műszaki segédlet 810, tolátáblázat 412, gyártmánykatalógus 309, mikrofilm, fotomá-

solat, xerox 350, szabadalom 357, árjegyzék 1222 db, illetve egység. (Utóbbiból 1972-től csak egy sorozatot őriz meg a könyvtár.) A könyvállomány kevesebb mint egy tizede idegen nyelvű; legtöbb az orosz (480), a német (210), ennél jóval kevesebb az angol (70) és elenyésző az egyéb, például cseh nyelvű könyv. 1972-ben összesen 125 féle periodikát fizettek elő, egy-egy példányban. Ebből 73 külföldi (31 népi demokratikus, 42 nyugati) és 52 magyar. Ezenkívül még mintegy 20 féle külföldi periodikus propaganda jellegű kiadvány, prospektus (ár- és gyártmányismertető) jár rendszeresen - részben csereakció keretében - a könyvtárnak.

Az állománygyarapítás tartalmi szempontjait, a szerzeményezés területeit, mélységét a műszaki könyvtár gyűjtőköri szabályzata határozza meg. Eszerint a főgyűjtőkörbe az alumínium-félgyártmány gyártással foglalkozó szakirodalom tartozik az öntéstől az alakítási folyamatokon (hengernélés, sajtolás, kovácsolás, vágás stb.) át a felületkikészítésig; továbbá az ehhez kapcsolódó anyagvizsgálati, gépészeti és villamosság-tani szakirodalom. Mellékgyűjtőkörök: általános természettudományi, alaptudományi munkák (matematika, fizika, kémia); közgazdaságtudományi és statisztikai, pénzügyi szakirodalom; jogi szakirodalom. A gyűjtendő dokumentumfajták között az általános jellegű lexikonokon, enciklopédiákon, szótárakon, a magyar és idegen nyelvű szakkönyveken, kézikönyveken, folyóiratokon kívül fordítások, prospektusok, mikrofilmek és fotolapok, szabványok mint kötetek, szabadalmak, továbbá tanulmányuti beszámolók, kutatási jelentések és végül az un. egyéb műszaki és gazdaság segédletek (árjegyzékek,

gyártmánykatalógusok, gyártmányismertető) szerepelnek. Céljuk, hogy minden, a műszaki fejlesztési alapból beszerzett dokumentum legalább egy példánya megtalálható legyen a könyvtárban.

Az állománygyarapítás a tulajdonképpeni műszaki könyvtárrá szervezés előtti időszakban rendszertelen volt, a könyvpiac áttekintésének hiánya miatt szükség-szerűen esetleges és hézagos is. 1952-től évenként mintegy 4-5000 forint értékben gyarapodott az állomány; még 1960-ban is csak 8934 forintért szerzeményeztek. 1960-ban az ekkor megalakult Műszaki Fejlesztési Osztály hatáskörébe került a könyvtár, ettől kezdve a főmérnök engedélye alapján minden szükséges dokumentumot megvásárolhattak, és egyre nagyobb összegeket fordítottak a fejlesztésére. (1961-ben 13 971, 1962-ben 20 877, 1964-ben 32 413 forintot csupán könyvbeszerzésre.) Könyvre, fordításokra, folyóiratokra 1966-ban összesen 295 500, 1970-ben 313 000 forintot fordítottak, de a gyár műszaki dokumentációs munkáira kifizetett költségek egésze (a Műszaki Fejlesztési Osztállyal együtt) 1971-ig évenként elérte a 800 000 forintot, amelyből 4-500 000-et kizárólag a könyvtár állománygyarapítására használtak fel. Három év (1966, 1968, 1970.) átlagát véve, a beszerzés összegének 60%-át fordításokra, 26%-át folyóiratokra, és 14%-át könyvekre költötték. Az idén mintegy 110 000 forint értékben fizettek elő folyóiratokra.

A legtöbb megrendelést főleg a Műszaki Könyvkiadó boltjának küldik, de rendelnek az ÁKV-tól, a Gorkij, az Idegen nyelvű Könyvesbolttól, a Közgazdasági és Jogi

Könyvkiadótól is. A fordításokat a NIMDOK-tól, a másolatokat, az ábrá-fotókat az OMKDK-tól szerzik be. Az igénykutatással is alátámasztott szerzeményezést a könyvtárvezető tartja kézben.

A könyvek raktározását az ETO rendszerét követő csoportosításban oldották meg, de az alaptudományi és az ezekhez kapcsolódó alkalmazott tudományi műveket egymás mellé sorolták - az általánostól a mind speciálisabb tartalom felé haladás elvét érvényesítve a besorolásban. Tizenhat főcsoportot képeztek. A fordításokat tékázva, numerus currens szerint raktározzák, a folyóiratokat címük szerinti betűrendben. A mikrofilmeket beérkezésük sorrendjében, a szabadalmakat országoként (ezen belül lajstromszám szerint) helyezték el.

A könyvtár gazdag dokumentumanyagának egészét jól kiépített katalógusrendszer tárja fel. A könyvek raktári cédulakatalógusa egyben a kölcsönzés nyilvántartását is szolgálja. Az alapként épített ETO rendszerű szakkatalógus mellett szerzői betűrendes is készült a könyvállományról. Különkatalógus: szerzői betűrendes tárja fel az idegen nyelvű könyvanyagot. A folyóiratokról betűrendes címszó-katalógus tájékoztat; a folyóirat cikkekről cím- és szakkatalógust építettek. Öt ezer pozíciós fénylyukkártyán tárták fel a fordításokat és külön a szabadalmakat; végül 7000 pozíciós fénylyukkártya könnyíti meg a prospektusok közötti keresést.

A műszaki könyvtár szolgáltatásainak rendszerét néhány év óta magasfokú szakmai igényesség, következetesség és hatékonyságra való törekvés jellemzi. A könyv- és folyóirat kölcsönzésen kívül referens-tevékenységgel, tájékoztatás-

sal, információadással, adatszolgáltatással állnak az érdeklődők rendelkezésére; irodalomkutatást, témafigyelést végeznek, és tervezik a központi szolgáltatásokat. Az OMKDK Témafigyelő Szolgálatától ebben az évben 44 témafigyelőkartonjai érkeznek havonta. A NIM Dokumentációs és Fordító Iroda Gyorsinformációjának három sorozatát kapják rendszeresen: az alumíniumiparét, a vegyiparét és az energiaiparét. Itt kell megemlítenünk, hogy a Kutatási Laboratórium 20 mérnöke két éve 50 folyóirat irodalomfigyelését végzi; címfordításokat, referálásokat készítenek, melyeket dokumentátoruk feldolgoz és lead a műszaki könyvtárnak. Ezek kiegészülnek a könyvtár saját referátumaival, közülük szükség szerint fordítatnak (a NIMDOK-kal, sürgős esetben saját fordítóval). A közelmúltban vezették be angol, német és francia nyelvből szakfordítói szolgálatukat, mely hetenként két félnapon tart ügyeletet a könyvtárban. Egyébként örvendetes, hogy pl. a szabadalmi leírások feldolgozásában sem marad magára a könyvtáros szakember: fejlesztőmérnök és fordító közösen készíti el a tartalmi kivonatot. Ugyanigy, szélesebb körben is mérnökök segítették a feltárás szempontjainak kialakítását.

Az információfeltárás, a tájékoztatás terén fontos szerepet játszik a könyvtár negyedévenként megjelenő saját kiadványa: a Székesfehérvári Könnyűfémmű Szakirodalmi Tájékoztatója, mely az idén második évfolyamát éli, s eddig 5 száma jelent meg. Hatékonyságát növelné, ha az egyes számok megjelenésére a szakembereknek nem kellene sokat várniuk, ha sokszorosításuk menetét meggyorsítanák.

Az időszakos mintavételek statisztikai adatai a könyvtár intenzív használatáról tanuskodnak. A múlt év januárjában a kikölcsönzött 111 könyv, 53 folyóirat és 34 egyéb dokumentum mellett közel 600 volt a gyárban, körözés útján igénybe vett folyóirategységek száma. Ez a kiadványfajta a helybenolvasásban is megelőzi a könyvek forgalmát, bár a legtöbb igény nem általában a folyóiratok, hanem a gyorsinformációk, az adatszolgáltatás iránt mutatkozik. (A forgalom 1971. januárjában jóval meghaladta az 1000 egységet.) - Könyvtárközi kölcsönzés keretében főleg az OSZK-tól kérnek idegen nyelvű anyagot, kisebb mennyiségben a NIMDOK báziskönyvtárától, a Fémipari Kutató Intézet Könyvtárától, továbbá a Magyar Alumíniumipari Tröszt Könyvtárától; másolatokat, mikrofilmeket pedig az OMKDK-tól.

Ez év áprilisáig 425 olvasót tartottak nyilván. Köztük szerepel a gyár mérnökgárdájának háromnegyed része, s növekvő mértékben használják a könyvtárat a szakmunkások és művezetők is. Közel 100 szocialista brigádtag szerződés keretében való szakkönyvel-látását biztosítják, ami bizonyos mennyiségű népszerű természettudományi és alkalmazott tudományi irodalom beszerzését is szükségesé teszi. A könyvtár ügyesen hasznosítja propaganda lehetőségeit: kiállításokon mutatja be dokumentumait, népszerűsíti szolgáltatásait, eredményeit. Az olvasótermi övezetben az új beszerzések polcán hívja fel a figyelmet a legfrissebb könyvekre és folyóiratokra, továbbá személyesen és telefonon értesíti a szakembereket az új beszerzésekről. A gyár üzemi lapja, az 1971. novemberéig megjelenő KÖFÉM Híradó könyvismertetéseket is közölte.

A szakszerű, minden tekintetben igényes tevékenység megszervezése a jelenlegi, egyetemet végzett könyvtárvezető, Bobok Györgyné nevéhez fűződik. Munkatársa Toldi Nándorné, aki 1961-től látta el az akkor még közös helyiségben üzemelő műszaki és szakszervezeti könyvtár teendőit. (A műszaki könyvek első kezelőjétől, Gyenes Lászlótól 1957-ben Házy Pál irattáros vette át a könyvtárat; őt követte e feladatkörben Toldi Nándorné.) A megfelelő működéshez, a rendelkezésre álló információanyag hasznosításához azonban a két munkaerő kevés. Még két főre lenne szükség (egy mérnökre, aki a feltárás gyakorlati szempontú szakszerűségét segítené és egy fordítóra), hogy a könyvtár gyarapítására fordított nem kis összegek elfogadható határfokkal szolgálhassák a gyár érdekeit, a termelést. - A könyvtár hatékonyságát növelné, - mondja a könyvtárvezető -, ha a műszaki vezetés aktívabb lenne, ha maga is igényelné, keresné a könyvtárban hozzáférhető új információkat. Amíg a kutatás eredményei eljutnak a gyakorlatba, s ott mint új technológiai eljárások jelentkeznek, sokszor évek telnek el. Egyes technológiai utasítások 10-15 éves irodalomra hivatkoznak, mert nem ismerik az újabbakat... A jelenlegi személyi feltételek valóban nem elegendőek a változtatáshoz; a könyvtári mechanizmusnál - mely csak része az információs folyamatnak - dinamikusabb apparátust, dokumentációs rendszert kellene mozgásba hozni, a könyvtárinál mélyebb feltárást kialakítani.

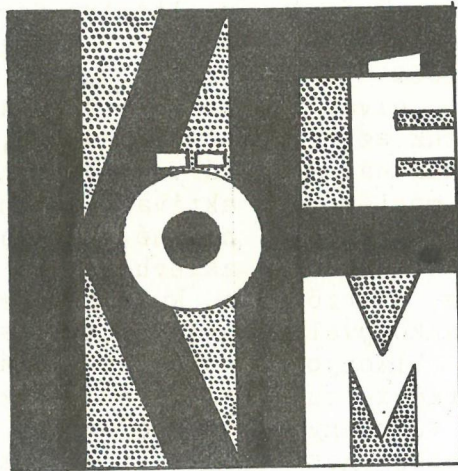
A Könnyűfémű Műszaki Könyvtára a NIM hálózati központhoz tartozik. Naponta 7.30-tól 16.00

óraig a gyár dolgozói használhatják. Az állomány egy része csak helyben olvasható. A könyvek kölcsönzésének határideje egy hónap, a fordításoké két hét, a folyóiratoké egy hét. Bizonyos kézikönyvek és dokumentumok tartós kölcsönzése megengedett. A könyvtár állománya, gyarapításának mértéke, jelenlegi

feltártsági foka és egészében vett szakszerű működése már ma garancia arra, hogy megtegye a fejlődésében nélkülözhetetlen következő lépést, s ezzel határfoka tovább emelkedjék. Ehhez a személyi feltételeket azonban a Műszaki Fejlesztési Osztálynak, illetőleg a gyárnak kell megteremtenie.

(nl)

ezt láttuk

KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS ISKOLAI KÖNYVTÁR CSÁKVÁRON

Féléve sincs, hogy a felújított iskolában ismét megkezdhette működését a könyvtár - az előzőeknél sokkal kedvezőbb viszonyok között, önálló helyiségben. Napfény árad a tágas, nagy ablakokon, a berendezés világos, derűs hangulatu. Hat olvasóasztal, tizenkét szék szolgálja a tanulók helybenolvasását, és persze a rendezvények lehetőségét is, mert ebben az iskolai könyvtárban megoldották a gyerekek csoportos foglalkoztatását. Egyelőre csak az ezeröttszáz kötetes tanulói könyvtár állománya kapott itt helyet, bár az ennél tekintélyesebb nevelői is elférne a harminc négyzetméteren. A folyóirat-tárlón periodikák, az asztalokon összerakva társasjátékok. A függönyök előtt disznővények.

- Heti tizennyolc órát kölcsönzők a tanulóknak - mondja Harangozó Márta iskolai könyvtáros, aki munkaidejének csak a felét tölti itt. A másik felét a községi könyvtárban, ahol az ifjúsági részleg teendőit látja el.

- Így bizonyára jó a kapcsolat a két könyvtár között...

- Igen - mosolyodik el -, és pedig nem csak azért, mert én kölcsönzők a gyerekeknek mindkét helyen. Amikor megnyílt az iskolai könyvtár, az iskolaigazgatóval és a községi könyvtárossal megbeszéljük a gyerekek könyvtári ellátásának problémáit. Meghatároztuk, mik

a feladatok, ezeket hogyan osztjuk meg egymás között, egyszóval: koordináltuk a munkát.

- Mindenekelőtt a szerzeményezést hangoltuk össze - mondja Ugrits Margit, a községi könyvtár vezetője. - Első volt, hogy a kötelező olvasmányok vásárlásának gondját az iskolai könyvtár levette a vállunkról; az ifjúsági részleg így többet fordíthat olyan művekre, amelyek a közművelődési könyvtár profiljának megfelelően, a gyerekek egyéni érdeklődését elégíthetik ki. Igaz, a tanulói könyvtár évi 3000 forintos beszerzési kerete még nem sok, de a rendszeres gyarapítással állománya végre szakszerű gyűjteménnyé alakítható. Persze, nem az egyik napról a másikra - folytatja Ugrits Margit -, hiszen az iskolai könyvtár ma még inkább csak az alsótagozat igényeinek kielégítésére alkalmas; a felsőbb osztályosok szinte kizárólag a községi könyvtárat használják. Ugyanakkor egyre szélesebb azoknak a tanulóknak a köre, akik már rendeltetésük szerint, együtt veszik igénybe az egyik és a másik könyvtárat. A községi könyvtár ifjúsági részlegében összesen 230, az iskolaiban 180 olvasót tartunk számon; az "átfedés" több mint hatvan tanulót érint.

Megtudtuk, hogy az együttműködés kiterjed a rendezvényekre is: sokszor közösen szervez gyermekfoglalkozást a két intézmény. Az isko-

lai könyvtár önálló programjai a pedagógusokkal megbeszélte, konkrét oktatási, nevelési problémák megoldására irányulnak (mint a helyesírási totó és egyéb játékos versenyek), míg a közművelődési könyvtár tematikailag jóval bővebb ismeretanyagból válogat.

A néhány éve még megyeszerte tapasztalható "két szomszédvár" viszony iskolai és községi könyvtár között ma már a múlté; ezt igazolják a csákvári változások is. Itt az ősszel megnyílt új iskolai

könyvtár nemhogy elvonta volna a gyerekeket a községi könyvtártól, hanem ellenkezőleg: több beiratkozást eredményezett ott is. Az a tény, hogy a két intézményben ugyanaz a személy foglalkozik a tanulókkal, kétségtelenül hozzájárult ehhez. De nemcsak a gyermekolvasók száma emelkedett; egyre több pedagógus fordul irodalomért a községi könyvtárhoz, akik azt is elvárják, hogy a könyvtár mind tekintélyesebb rendezvényeire időben meghívják őket...

(-nyl-)

A "JELENIDŐ" ANKÉTJA IGARVÁM-PUSZTÁN

Május tizenharmadika, este hét óra. A régi kulturterem zsumfolásig megtelt, pedig nem krimi, nem kalandfilm szerepel ma a "VANDOR I." programján. Bacsó Péter új filmjét hozta el a művelődési autó gépkocsivezetője a pusztaiaknak, akik már várták a vetítést, tudtak róla. Nemcsak plakát, hanem jónéhány szilabus is érkezett egy héttel korábban, s az emberek a tehenészetben egymás kezébe adták a tartalmi ismertetőt: rólunk vagy nem rólunk van szó, meg kell nézni, aztán majd beszélünk róla. Különösen Kovács Lajos szakszervezeti bizalmi sürgette, hogy levetítsék a filmet az Enyingi Állami Gazdaság igarvám-pusztai üzemegységében.

Hetvenhat jegy kelt el. Kevesebb fiatal vett és sokkal több felnőtt, mint máskor. A nemrég ala-

kult szocialista brigádok tagjai mind ott ülnek a hosszú padokon, olyanok is, akik még nem jöttek ebbe a dűledező, lepergett vako-latu terembe mozit nézni. Miklós Lajos, a Fejér megyei Moziüzemi Vállalat propaganda osztályának vezetője segít a film értelmezésében, ő vezeti a vitát. De nem afféle szabályos ankét ez; az emberek felállnak, körülveszik az előadót, közbe szól, helyesel, tiltakozik, aki akar. Nem kell szó-lásra jelentkezni, az előadó nem sorban válaszol a kérdésekre, véleményekre...

Mégis igazi, vérbeli filmankét volt ez a pusztaiakkal, szenvedélyesen nyílt és okos beszédű. Bizonyos, hogy kell - és így kell - másutt is, nagyon sok helyen csinálni. Ahol igénylik, ahol csak megszervezhető.

KÖVEK, SZÍNEK, EMBEREK

A FEJÉR MEGYEI OLVASÓTÁRSASÁG

(Egy készülő dolgozat jegyzetlapjaiból. 2.)

Az Olvasótársaság tagjai. A szabályok: a célkitűzés, a jogok és köteleességek, valamint a társaság által nyújtott lehetőségek meghatározása mellett, a társaság valóságos életének megismeréséhez jelentős támpontot nyújt az is, hogy kik voltak a tagjai. Az említett Évkönyv közli a tagok nevét is, betűrendben. Meg kell jegyeznünk azt is, hogy a név után megtalálható a személy "foglalkozásának" feltüntetése is a nevek 62,6 %-ánál, valamint minden esetben az, hogy a személy olvasó vagy rendelkező tag volt. Madarász József idézett munkájának 47. lapján, az 1836. évi események leírásánál örökitette meg a következőket: "Meg kell jegyeznem, hogy mi fivéremmel ... arra nézve is megállapodtunk, hogy mint a népfenség (democratia) emberei, a címeknek p. o. »nagyméltóságú«, »méltóságos«, »nagyaságos«, »tekintetes« stb. stb. használatát ... mellőzni fogjuk; és mindenkit hivatala vagy állása szerint fogunk nevezni, p. o. »főispán ur«, »püspök ur«, »gróf ur« ..." A fenti elvek alapján közölt hivatal vagy állás feltüntetése a tagok neve mellett további vizsgálódásra ad lehetőséget.

A közölt adatok alapján megállapítható, hogy a tagok száma az első év végén 294, s közülük 106 rendelkező tag (36 %), 188 pedig olvasó tag (64 %). A társaság tagjai között 25 nő is volt (8,5 %). Az is megállapítható, hogy az Olvasótársaság tagjai között volt: gróf, császári és királyi kamarás: 7; gróf: 4; grófnő: 5; báró: 2; valamint császári és királyi kamarás: 1. A közölt állás vagy foglalkozás alapján az alábbi megoszlás állítható össze az Olvasótársaság tagjairól:

A "foglalkozás, állás" megnevezése	Összesen	Ebből	
		Olvasó	Rendelkező
		tag	
<u>Megyei tisztviselő</u>	36	22	14
Alispán	2	-	2
Tb. főjegyző	1	-	1
Aljegyző	1	-	1
Levéltárnok	1	1	-
Főszolgabíró	2	2	-
Szolgabíró	9	6	3
Kiadó és esküdt	1	1	-
Esküdt	8	6	2
Főügyész	1	-	1

A FEJÉR MEGYEI OLVASÓTÁRSASÁG

A "foglalkozás, állás" megnevezése	Összesen:	Ebből	
		Olvasó	Rendelkező
		tag	
Atügyész	2	-	2
Adószedő	1	1	-
Számvevő	1	-	1
Irnok	3	3	-
Orvos	1	1	-
Mérnök	2	1	1
<u>Uradalmi tisztviselő</u>	35	19	16
Jószágkormányzó	2	1	1
Tiszttartó	9	7	2
Kasznár	1	1	-
Ispán	6	5	1
Ügyész	14	2	12
Számtartó	2	2	-
Irnok	1	1	-
<u>Törvényszéki ülnök</u>	31	8	23
<u>Egyházi személy</u>	28	21	7
Római katolikus	17	11	6
Megyéspüspök	1	-	1
Kanonok	2	-	2
Tb. kanonok	1	1	-
Lelkész	10	7	3
Segédlelkész	3	3	-
Református	11	10	1
Alesperes	1	1	-
Lelkész, egyházvidéki jegyző	1	1	-
Lelkész, egyházvidéki ülnök	1	1	-
Lelkész	7	6	1
Segédlelkész	1	1	-
<u>Ügyvéd</u>	18	10	8
<u>Városi tisztviselő</u>	7	6	1
Aljegyző	1	-	1
Számvevői segéd	1	1	-
Irnok	4	4	-
Orvos	1	1	-
<u>Jegyző</u>	4	4	-
<u>Egyéb</u>	25	21	4
Gyógyszeráros	3	3	-

A "foglalkozás, állás" megnevezése	Összesen	Ebből	
		Olvasó	Rendelkező
		tag	
Tanító	3	3	-
Mérnök	3	3	-
Katonatiszt (nyugalmazott is)	3	2	1
Orvos, seborvos	2	2	-
Választott polgár	2	2	-
Kancelláriai tisztviselő	1	-	1
Királyi Tábla-i jegyző	1	-	1
Királyi Táblai-i ülnök	1	1	-
Váltótörvényszéki iktató	1	-	1
Postamester	1	1	-
Várkapitány	1	1	-
Számtartó, nyugalmazott	1	1	-
Altiszt	1	1	-
Polgár	1	1	-
<u>Foglalkozás feltüntetése</u>			
<u>nélkül</u>	110	77	33
Férfi	85	52	33
Nő	25	25	-
Mindösszesen:	294	188	106

A statisztikai adatok és összesítések már átfogó képet tudnak nyújtani a tagság összetételéről, de részletes, hű képet csak az egyes személyek vizsgálata alapján nyerhetünk. Madarász József többször idézett könyve lehetőséget ad erre is. E helyen - terjedelmi okokból - Madarász József néhány személyről irt véleményét idézzük csak. (Az idézet utáni szám könyvének lapszámára utal.) Tagja és egyben 1841/1842-ben tanácsnoka volt a társaságnak Kovachich Kandid, ki "... folytonosan részt vett, jött-ment, fáradt, minden küzdelmeinkben... Felismertük benne a becsületességet és tántorithatatlan jellemet; s miként egyike lett legbensőbb s elválhatatlan barátainknak, ... elnevezték barátunkat »sánta Madarásznak«. (112.1.) Modrovich Ignác is tag és tanácsnok volt, "Legrégibb, leghivebb, legbensőbb barátaink egyike." (112.1.) Ki "velünk küzdött és velünk fáradt minden felé, nem csekély szolgálatot tett a haladó pártnak és a nemzeti ügynek." (113.1.) Az előzőekhez hasonlóan Salamon György is tanácsnok volt, kinek jellemzésére elég idézni egyetlen mondatot: "Csak százezer ily hű, bátor és állhatatos magyart hazámnak, és nemzetünk rég vetekednék Svájjal a megelégedés, boldogság és a haladás terén". (113.1.)

A névsort és az idézeteket sorolni lehetne tovább is, hiszen az Olvasótársaság tagjai nagy részének neve megtalálható Madarász József

könyvében, mint a haladó párt tagjainak őszinte elismeréssel kísért neve.

A Pénztár állapota az 1840/1.-ki olvasótársasági év végével című kimutatás bepillantást enged a társaság tagjainak a vállalt kötelezettségek terén kifejtett aktivitásába, valamint a társaság belső életébe is.

	Járandóság	Bevétel	Fizetetlen járandóság
Részvényből	1 588,00	988,00	600,00
Ajánlatból	1 196,12	1064,00	132,12
Összesen:	2 784,12	2052,00	732,12

A rövidítve közölt kimutatásból kitűnik az, hogy a tagok egy része jelentős anyagi kötelezettséget vállalt a részvénydíj fizetésén felül, hiszen a rendkívüli ajánlatok utáni járandóság az összes évi járandóság 75,4 %-a volt. Ha a társasági tagsággal vállalt kötelezettség teljesítését hasonlítjuk össze az ajánlatok teljesítésével, azt kell megállapítanunk, hogy az előbbi teljesítése az olvasótársasági év végével csak 62,2 %, az utóbbié pedig 88,4 %. Az ajánlatok magas összege, valamint teljesítésének magas százaléka pénztári bizonyítéka annak, hogy a Madarász testvérek körül kialakult haladó párt tagjai alkották az Olvasótársaság tagságának jelentős, áldozatvállalásban is legaktívabb részét,

Az alakulás utáni első évben kifizetett összegek bepillantást engednek a Társaság életének egy részébe is. Költség az év folyamán összesen: 2727,21; ebből kifizetett 1839,37; maradt fizetni való (könyvekért és butorokért): 887,44 pengő forint. (1 pengő forint = 60 pengő krajcár.) A költségek megoszlása a következő volt:

Butorokra	1293,35
Könyvekre	500,00
Házbérre	300,00
Hirlapokra és folyóiratokra	158,04
Cselédfizetésre	142,00
Tüzelőfára	114,24
Könyvtárnoknak	75,00
Könyvnyomtatási és kötési költségek	60,36
Cseléd ruha	28,02
Napszámosokra	26,15
Tisztogatásra	11,10
Játék és pipa szer	7,34
Olajra	5,33
Írószerekre	5,08

E reformkori, haladó politikai párttevékenység keretében létrehozott Olvasótársaság, célkitűzései és működése nem csak a város, hanem a megye, s nem csak politikai, hanem könyvtári életében is jelentős volt.

1 9 7 2 . f e b r u á r - á p r i l i s

Székesfehérvár évszázadai. Főszerk. Fitz Jenő.
Székesfehérvár. (Fejér megyei Múzeumok Igazgatósága.)
2. Középkor. Szerk. Kralovánszky Alán. 1972.
231 l., illusztr. /István Király Múzeum közleményei.
A. sor 14./

Az 1967. évben megjelent, az államalapítás korát tárgyaló első kötet után e második a város középkori történetével foglalkozik. Tizenhat tanulmánya - egy kivételével - a székesfehérvári Történész Ülésszakon 1968-ban, illetve 1969-ben előadásként hangzott el. Bár egyes tanulmányok írói nem juthattak végleges, lezárható eredményhez, munkájukkal sok kérdést válaszoltak meg, s kijelölték a további kutatások irányát is. Mivel nincs terünk az egyes tanulmányok megállapításainak kiemelésére, sorrendi közlésükkel kívánjuk a régen várt kötet gazdag tartalmát érzékeltetni.

Heinrich Koller A székesfehérvári királyi trónszék kérdése című írása nyitja a kötetet, majd Mezey László: Székesfehérvár egyházi intézményei a középkorban, Győrffy György: A székesfehérvári latinok be-településének kérdése, Székely György: A székesfehérvári latinok és valonok a középkori Magyarországon, Mándoky K. István: A Hantos-széki kunok, Bónis György: A székesfehérvári törvénytől az "ország szabadságáig", Kovács Éva: A középkori magyar királyság jelvényeinek kérdéséhez, Huszár Lajos: Anjou-kori pénzverés Székesfehérvárott, Horváth János: Középkori irodalmunk székesfehérvári vonatkozásai, Degré Alajos: Székesfehérvár városi joga a középkorban, Kubinyi András: Székesfehérvár középkori oklevéladása és pecsétjei, Marosi Ernő: Mátyás király székesfehérvári sirkápolnája, Berkovits Ilona: A későközépkori könyvkultúra Székesfehérvárott, Gedai István: Székesfehérvár közép- és törökkori pénzületei, Nagy Lajos: Székesfehérvár későközépkori topográfiája című tanulmánya következik, s a sort Dobszay László: Középkori zenetörténetünk székesfehérvári vonatkozásai című tanulmánya zárja.

Alba Regia. Annales Musei Stephani Regis. - Az István Király Múzeum évkönyve. Székesfehérvár. (Fejér megyei Múzeumok Igazgatósága.)

11. 1970. (Szerk. Fitz Jenő. Segédszerk. Makkay János.) 1971[1972]. 180 l., 33 t. /István Király Múzeum közleményei C. sor 11./

Hetedik alkalommal jelent meg az István Király Múzeum évkönyve, mely a már kialakult rovatokat új rendben közli: Tanulmányok, Közlemények, Irodalom, Szemle és Évi jelentés követik egymást. A tanulmányok rész három nagyobb dolgozatot közöl. Az első Bándi Gábor - Nemeskéri János: A Környe-fácánkerti bronzkori hamvasztásos temető, ezt követi Salamon Ágnes - Barkóczi László: IV. század végi, V. század eleji, temetkezések Csákváron című tanulmánya. (Mindkettő német nyelven jelent meg, magyar nyelvű összefoglalóval.) A tanulmányok sorát Kovács László: A honfoglaló magyarok lándzsái és lándzsás temetkezésük című dolgozata zárja.

A közlemények rovatban a tragikus hirtelenséggel elhunyt B. Vágó Eszter két írása található. Róla írt a Szemle részben rövid nekrológot Fitz Jenő, s itt került közlésre irodalmi munkásságának bibliográfiája is. A Fejér megyei Múzeumok 10., 1968-1969. évi tevékenységét közlő jelentés a kötet utolsó írása.

Népszámlálás, 1970. évi. [Kiad.a] Központi Statisztikai Hivatal. Bp. Statisztikai Kiadó.

7. b. Székesfehérvár adatai. (Készítette: a KSH Fejér megyei Igazgatósága és a KSH Népszámlálási Osztálya.) 1972. 354 l., illusztr.

A népszámlálás adatait közreadó sorozatban rendhagyó ez a kiadvány; Fejér megyéről nem két kötet, hanem három jelent meg. A Központi Statisztikai Hivatal Fejér megyei Igazgatóságán született meg az a gondolat, "hogy az 1970. évi, valamint a korábbi népszámlálások adatainak feldolgozásával, elemzésével és jelen kötetben való közzétételével segítsük a város vezetőinek, tervezőinek munkáját. ... A szám adatok közzétételén túl az is célja a kötetnek, hogy szöveges elemzés formájában is bemutassa a város népessége fejlődésének irányát, fő tendenciáit és jelenlegi helyzetét" - olvashatjuk az Előszóban.

A Székesfehérvár népességfejlődésének ezer éve című, több mint ötven lap terjedelmű tanulmány, a grafikonok, valamint a közel háromszáz lap terjedelmű, táblázatba foglalt anyag újabb nyeresége a város múltja, jelene és helyzete iránt érdeklődő olvasóknak.

SZÉKESFEHÉRVÁROTT TANÁCSKOZTAK A DÉLDUNÁNTULI MEGYÉK SZAKSZERVEZETI KÖNYVTÁROSAI

1972. április 10. és 11-én a Szakszervezetek Fejér megyei Tanácsa Székházában került sor arra a tájértekezletre, amelyet öt megye: Baranya, Fejér, Somogy, Tolna és Zala szakszervezeti könyvtárosainak rendezett a SZOT és az SZMT Központi Könyvtár. A tanácskozás a szakszervezeti könyvtárak propagandájának időszerű kérdéseivel, valamint a jó módszerek elterjesztésével foglalkozott, bőséges helyet adva a programban a gyakorlatnak, a közvetlen tapasztalatcserének is. A megjelent negyven főfoglalkozású és társadalmi munkás könyvtáros az említett területeken tevékenykedő több mint félezer munkatársat képviselt. (A székesfehérvárit megelőzően, első ízben Debrecenben rendeztek ezzel a tematikával konferenciát; ezt követte a miskolci, a győri, és ezután kerül majd sorra a Szegeden és Budapesten tervezett tájkonferencia.)

Az értekezletet a Szakszervezetek Fejér megyei Tanácsa nevében Kovács Józsefné titkár nyitotta meg és üdvözölte a résztvevőket, köztük Kovács Máriát, a SZOT Kulturális, Agitációs, Propaganda és Sport Osztályának munkatársát. Köszöntőjében szólt a tanácskozás kettős időszerűségéről. Elmondotta: nem véletlen, hogy erre az értekezletre éppen Székesfehérvárott, az alapításának 1000. évfordulóját ünneplő városban került sor.

Ezt követően Juhász Jenő, az SZMT Központi Könyvtár vezetője vita-indító, bevezető előadásában a szakszervezeti könyvtáraknak a közművelődésben betöltött, megnövekedett szerepéről és az ezzel kapcsolatban jelentkező új feladatokról beszélt. A szolgáltatások bővülésével, a könyvtári munka differenciáltabbá válásával az átgondolt, jó propagandára még nagyobb szükség van, mint eddig volt - mondotta. - E tevékenységnek, amelynek a funkciója is összetettebbé vált, ma még nem mindenben adottak a feltételei, viszont a lehetőségek sem eléggé kihasználtak. Szólt arról, miként kell javítani a jelenlegi munkán, milyen új vonásoknak kell érvényesülniük, mind a fenntartók, a könyvtárosok és az olvasók irányában folytatott tevékenységben.

Az ezután következő vitában sokan elmondták véleményüket, tapasztalataikat, és ismertették bevált módszereiket. A hozzászólások érintették a szocialista brigádok olvastatása terén a jó kezdeményezéseket, a Kell a jó könyv olvasópályázattal, a különféle rendezvénytípusokkal, például a szellemi vetélkedők szervezésével kapcsolatos észrevételeket; szóltak többek között a társadalmi szervekkel való kapcsolattartás kérdéseiről, a kiadványok felhasználásáról, az olvasókkal való foglalkozás, izlés-

szintjük emelésének jó módszereiről. A délután folyamán négy székesfehérvári intézménybe látogattak: a SZIM Köszörűgépgyár, a Könnyűfémmű Szakszervezeti Könyvtárát, az SZMT Központi Könyvtárát és a Hirlapolvasót tekintették meg a konferencia résztvevői. A második napon Dunaujvárosban

folytatódott a tanácskozás, a Dunai Vasmű Vörösmarty Könyvtárában. A résztvevők aktivitása különösen ezt a munkanapot tette igen eredményessé, a sok jó javaslat és tapasztalat átadásával. A tájértekeztet második napjának programjában még városnéző séta, Dunaujváros megtekintése szerepelt.

KLUBKÖNYVTÁRAT avattak március 21-én Iváncsán. A több mint 640 ezer forintból - és 80 ezer forint értékű társadalmi munkával - kialakított, izlésesen berendezett, modern, tágas intézményt Király György tanácselnök nyitotta meg és adta át a község lakosságának. (Az új intézményre következő számunkban még visszatérünk.)

UJABB FIÓKKÖNYVTÁRRAL bővül a dunaujvárosi könyvtárhálózat: Kertvárosban, a szociális otthon épületében egy kétszobás lakást ad át a tanács erre a célra, melyből korszerű, két helyiséges könyvtárat alakítanak ki, mintegy három-ezer kötettel. Kertváros könyvtári ellátása ezzel megoldódik.

IDEIGLENESEN a tanács régi épületébe költözött az abai községi könyvtár. Bár az új helyen kedvezőtlenebbek a körülmények - a könyvtár két helyiségét folyosó választja el egymástól -, a változás csak átmeneti: új művelődési otthont építenek a községben, amelyben a könyvtár is megfelelő elhelyezést nyer majd.

KIS BIBLIOGRÁFIAK sorozatának újabb darabjait adta ki az SZMT

Központi Könyvtár. Sudár Ivánné összeállításában jelent meg a Mi a számítástechnika című (41.), Fekete Györgyné összeállításában a 75 éve született Veres Péter című kis bibliográfia (42.). A 125 éve született Mikszáth Kálmán címűnek, mely a 43. sorszámot viseli, összeállítója Fata Erzsébet, a XX. Nyári Olimpiai Játékok 1972. München című kis bibliográfiáé pedig Nagy Jánosné.

A sorozat 46. darabjaként jelent meg 16 oldalon az "1000 éves Székesfehérvár", mely dióhéjban áttekinti a város történetét, főbb kulturális vonatkozásait, és közli Takács Imre: Az ezeréves Fehérvár... című versét. Az F. Tordai Emese által összeállított kiadvány önmagában dicséretes vállalkozás, azonban ebben a terjedelemben nem lehet teljes. Megfelelő lektorálással a hibákat is el lehetett volna kerülni, és más következtetéseken is javítani.

Az összeállító feltüntetése nélkül jelent meg a 46. sorszámmal jegyzett kis bibliográfia, mely a Költészet Napjára készült. Az ünnepet méltató bevezető után a kiadvány közli József Attila Ars poetica-ját, majd öt költőt állít az olvasó elé, verseikből vett egy-egy szemelvénnel, pályájuk rövid bemutatásával (Kassák Lajos, Szabó

Lőrinc, Keszthelyi Zoltán, Csanádi Imre és Jobbágy Károly).

TÖBB KÖNYVJELZŐT is kiadott az utóbbi hónapokban az SZMT Központi Könyvtár: Franz Schubert születésének 150., Edison születésének 125., az Aranybulla kiadásának 750. évfordulójára, továbbá Janus Pannonius halálának 500. és Morse halálának 100. évfordulójára. Julius elején kezdik terjeszteni a már elkészült Shelley és Amundsen-könyvjelzőket, melyek az eddigiekhez hasonlóan, személyi bibli-

A KÖZALKALMAZOTTAK SZAKSZERVEZETE által március 3-án, Szombathelyen rendezett tanácskozáson, melyre e szakszervezetben számon tartott dunántúli írókat hívták meg, a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárból Csongor Rózsa, Csukly Alajos és Neményi László vett részt.

A FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR KISZ szervezete március 4-én tapasztalatcsere kirándulást szervezett az 1000 éves Székesfehérvárra. Vinkovich Rita, a megyei könyvtár KISZ titkára fogadta a fiatalokat, majd Csukly Alajos főkönyvtáros ismertette velük az intézmény történetét, mutatta be könyvritkaságait. A vendégek városnéző sétán ismerkedtek Székesfehérvár nevezetességeivel, melyet ugyancsak Csukly Alajos vezetett.

MUNKAÉRTEKEZLETEN vettek részt március 16-án a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár és a Vellinszky László Városi Könyvtár

dolgozói, amelyen többek között a közigazgatás átszervezésével kapcsolatos, könyvtárakat érintő kérdésekről, - a községi könyvtárak jelenéről és jövőjéről, a korszerű ellátás problémájáról volt szó. Dr. Csongor Endréné igazgató ismertette a tanácsi könyvtárhálózat 20. évfordulójára, valamint Székesfehérvár milléniumi évére tervezett könyvtári eseményeket, majd szólt a hatodik ötéves tervben megépítendő új megyei könyvtárról.

A DUNAUJVÁROSI JÁRÁS fő- és részfoglalkozású könyvtárosai részére körzeti tapasztalatcsere-napot rendezett március 29-én, Erzsébeten a dunaujvárosi József Attila Városi Könyvtár, melyen a megyéből több gyermekkönyvtáros is részt vett. A községi könyvtárban megtartott tanácskozás és módszertani bemutató a tanácsi könyvtárak ifjúsági munkájának kérdéseivel foglalkozott. Ludán Imre, a Megyei Tanács dunaujvárosi Járási Hivatalának népművelési felügyelője előadásával kezdődött a program, "Az intenzív könyvtárhatalmatra épülő oktatás lehetőségei az általános iskolában" címmel. Ezt élénk vita követte, majd Csukly Alajos, a megyei könyvtár főkönyvtárosa olvasáslélektani előadása következett, "A gyermek a könyvtárban" címmel. Csizmadia Lászlóné, a bicskei Vajda János Könyvtár gyermekrészlegének vezetője a gyermekkönyvtárban folyó zenei nevelésről beszélt, ezt követően Néda Lászlóné ismertette a megyei könyvtár gyermekrészlegének a különböző korcsoportok részére rendezett foglalkozásait. Szó volt még a gyermekkönyvtárak állományának, az olvasók bevonásának és az iskolai

könyvtárral való kapcsolatok kérdéseiről, befejezésül pedig mintafoglalkozást tekintettek meg a résztvevők: környezetismereti óra keretében a könyvtárba látogatott tanulóknak mutatta be a könyvtárat Fülöp Istvánné, ercsi községi könyvtáros.

A VAS MEGYEI GYERMEKKÖNYVHÉT megnyitását, melyet április 8-án rendeztek meg a szombathelyi Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtárban, a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár képviselőjében a gyermekrészleg vezetője, Néda Lászlóné vett részt.

SZAKFELÜGYELŐI ÉRTEKEZLETET hívott össze április 25-én a Megyei Tanács VB Művelődésügyi Osztálya Székesfehérvárott, a Megyei Művelődési Központ Ifjusági Klubjában, melyen az új szakfelügyelői hálózat eddigi munkáját értékelték, valamint az Ünnepi Könyvhét teendőit beszélték meg a résztvevők.

A MÓRI JÁRÁS könyvtáraiban végzett felmérés tapasztalatait beszélték meg május 8-án Mórón a járási szerepű nagyközségi könyvtárak igazgatói. Az értekezleten részt vett Mátrai Lászlóné, a Megyei Tanács VB Móri Járási Hivatala Művelődésügyi Osztályának vezetője és Szele István népművelési felügyelő is.

A FŐFOGLALKOZÁSÚ KÖNYVTÁROSOK 1971/72. évi továbbképzésének befejező napján, május 10-én Mihályi Gábor kritikus, irodalomtörténész, az irodalomtudományok kandidátusa, a Nagyvilág szerkesztője a mai angol és francia irodalomról tartott előadást a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárban.

A DUNAÚJVÁROSI JÁRÁS klubkönyvtárosainak és klubkönyvtár jellegű intézményeinek tapasztalatcseréjét szervezte meg május 25-én Perkátán, a József Attila Városi Könyvtár.

Az egéssznapos programon, melyen előadásokra, szakmai vitára és mintafoglalkozásra került sor, a meghívott kilenc intézmény munkatársain kívül a megyei és a rendező városi könyvtár képviselői, valamint a járási szakfelügyelők is résztvettek.

SZÜNETEL a könyvtári kölcsönzés Kisapostagon. Épületéből, amelyet a nyári hónapokban ujtának majd fel, még husvét előtt kiköltöztették a könyvtárat, és a párt ház egyik helyiségébe zsufolták be, ahol lehetetlen működtetni. Ugy véljük, a községnek meg kell találnia a módját, hogy a könyvtár szolgáltatásait a várhatóan hosszú időszakra is biztosítsák a lakosoknak.

X RÉGI KÖNYVEK - SZÉKESFEHÉRVÁR címmel kiállítást rendezett a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár. A Nemzetközi Könyvév és a város alapításának 1000. évfordulója jegyében készült kiállítás felhívta a figyelmet arra, hogy a kéziratosság korának kiemelkedő magyar könyvalkotásai közül több is kapcsolatban volt Székesfehérvárral: legrégebb írásos emlékeink közé tartozik a székesfehérvári antifonás könyv, a XII. századi Codex Albensis, melyet a fehérvári kaptalani iskolában használtak. Ákos mester, örkanonok, az un. Hun-magyar krónika szerzője, Fehérváron élt. Kézai Simon, Kálti Márk és Anonymus fehérvári kapcsolatait is-

meretesekek. - Wathay Ferenc Székesfehérvár veszéséről való históriájából, a Képes Krónikából, a Codex Albensisből, továbbá Kálmáncsehy Domokos székesfehérvári prépost, Mátyás király diplomatája híres könyvtárának darabjaiból mutatott be a kiállítás szép kódexlapokat.

MAGYAR VÁROSTÖRTÉNETI IRODALOM 1945 - 1972. címmel kiállítást rendezett a Fejér Megyei Múzeumok Igazgatósága és a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár. A Csók István Képtárban március 25-én megnyitott kiállítás az önálló műveken túl bemutatta a múzeumok és levéltárak sorozataiban megjelent rész tanulmányokat, az építészet- és művészettörténeti, a műemléki, urbanisztikai, statisztikai publikációkat is. A bemutatott anyagban szerepeltek az ország legjelentősebb városai; összegyűjtésükhöz tizenöt megyei könyvtár szolgáltatott irodalmat. A megnyitás napján, március 25-én a Nemzetközi Várostörténeti Bizottság /AIHV/ 1972. évi magyarországi rendes ülésének egyik zártkörű ülését Székesfehérvárott tartotta.

A KÖNYV ÉVEZREDES UTJA címmel reprezentatív könyvtörténeti kiállítást rendezett az SZMT Központi Könyvtár, a székesfehérvári szakszervezeti székház nagytermében. A Nemzetközi Könyv és az 1000 éves Székesfehérvár tiszteletére rendezett 28 tablós kiállítást április 29-én délelőtt 10 órakor Gönczi Imre, a SZOT Kulturális, Agitációs és Propaganda Osztályának munkatársa nyitotta meg, és két héten át tekinthették meg az érdeklődők.

HIRLAP-KIÁLLÍTÁST rendezett Székesfehérvárott, a Megyei Művelődési Központ István-termében a

Magyar Posta fennállásának 100. évfordulója alkalmából a KÖZHIR Vállalat, melyet május 4-én Bodnár László, az MSZMP Fejér megyei Bizottsága Kulturális Osztályának vezetője nyitott meg. A négy napot át nyitvatartó kiállítás bepillantást engedett a magyar sajtó történetébe, és több mint 800, Magyarországon terjesztett hazai és külföldi folyóiratot, hírlapot mutatott be. Külön tablókat szenteltek a rendezők a Fejér megyei Hírlapnak és terjesztési eredményi alakulásának. Képet kaptunk a sajtóterjesztés egy főre eső eredményeiről is: Fejér megyében ez 7,4, amely közepes érték az 5-nél alig valamivel több Szabolcs-Szatmár megyei és a 9-et is meghaladó Baranya megyei eredmény között.

*

GYERMEKRAJZPÁLYÁZATOT hirdetett a bicskei Vajda János Nagyközségi Könyvtár a saját és a járás területén működő községi könyvtárak olvasói részére. A Nemzetközi Könyvkeretén belül lebonyolított versenybe két témakörrel nevezhettek: április végéig - a gyerekek: 1. legkedvesebb könyvük, legnagyobb hatású olvasmányuk illusztrálásával; 2. a gyermek és a könyvtár kapcsolatának ábrázolásával. A verseny értékelésére májusban kerül sor.

KÉT GYERMEKOLVASÓ - Szabó Henriett és Gubics Anikó - adott önálló műsort február 12-én a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár gyermekrészlegének foglalkozásán. Műcímeként a bábszínházban címmel saját dramatizálással részleteket adtak elő Milne könyvéből, majd

bábműsorral szórakoztatták a gyermekközönséget.

AZ ISMERETTERJESZTŐ IRODALOM propagálását három jól sikerült rendezvény szolgálta a közelmúltban a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár gyermekrészlegében: február 19-én Edisonról, "a fizika varázslójáról", március 18-án a mesterekről és mesterségekről hallottak dia-, illetve filmvetítés-sel kísért előadást a felsőtagozatos gyermekolvasók. Április 22-én Pék József, a Középdunántuli Barlangkutató Csoport vezetője beszélt a barlangok világáról és vetített színes diapozitíveket a gyerekeknek.

JANKOVICH FERENC nevét vették fel a Május 1. Általános Iskola VI. D. osztályának uttörői. Az ünnepélyes raj-névadón, melyet a Velinszky László Városi Könyvtárban rendeztek február 21-én, megjelent a költő két testvérhuga: özv. Vértés Ferencné és Bogadány Elekné. Jankovich Ferenc özvegye levélben köszöntötte a pajtásokat.

GYERMEKOLVASÓINAK több nagyszerű, színvonalas rendezvényt szervezett a közelmúltban a székesfehérvári Velinszky László Városi Könyvtár. Március 6-án Margittay Ági színművész irodalmi összeállítását közel háromszázan hallgatták meg, április 10-én Várnai Péter zenekritikus beszélt Kodály Zoltánról a felsőtagozatos gyerekeknek. A Székesfehérvár alapításának 1000. évfordulója jegyében rendezett vetítettképes helyismereti sorozat harmadik előadására került sor április 17-én, Székesfehérvár a középkorban címmel. Május 5-én a madárvárta titkairól tartott színes diapozitívekkel illusztrált

előadást a gyerekeknek Dr. Radetzky Jenő ornitológus, május 22-én pedig Varga Domokos ifjúsági íróval találkoztak a Velinszky Könyvtár gyermekolvasói.

JANKOVICH FERENC-EMLEKESTET rendezett március 9-én - a költő halálának első évfordulóján - a Velinszky László Városi Könyvtár. A Kossuth-dijas költő életművét Jávor Ottó író méltatta, majd Schubert Éva és Verebes Károly színművész a költő legszebb műveiből adott elő. A bensőséges hangulatu esten nagyszámu közönség vett részt: megjelent a költő özvegye, leánya és két huga is.

KÖNYVTÁRHASZNÁLATI VETÉLKEDŐT rendezett március 14-én a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár gyermekrészlege. Az elsősorban kézikönyv- és katalógushasználatra épülő játékban négy csapat versenyzett egymással, amelybe a "szurkoló" közönség is bekapcsolódhatott. Első díjként könyvjutalmat vettek át a gyerekek.

IRODALMI ESTET rendezett március 23-án az SZMT Központi Könyvtár. Psyche, egy hajdani költőnő versei címmel monodramát adott elő Csernus Mariann, Weöres Sándor versciklusából. A mű zenéjét Kecskés András szerezte, gitáron kísért Fodor Ferenc. Bevezetőt mondott Surányi Ibolya előadóművész.

GYURKOVICS TIBOR költő és Dávid Kiss Ferenc színművész, a Madách Színház tagja részvételével rendezett irodalmi estét március 17-én a Velinszky László Városi Könyvtár. Csukly Alajos bevezetője után Gyurkovics Tibor "A döntés órája" című monodramájából hangzottak el részletek Dávid Kiss Fe-

renc előadásában, majd a vendégek válaszoltak az érdeklődők kérdéseire. A mű ősbemutatójára március 22-én került sor a Vörösmarty Színházban, melynek teljes bevételét Dávid Kiss Ferenc - Székesfehérvár szülötte - a városnak adományozta.

FELELJ, HA TUDSZ! címmel szép-irodalmi, történelmi és természet-tudományi tematikájú vetélkedőt rendezett április 11-én a székesfehérvári Helyőrségi Klub könyvtára, melyen középiskolás korosztályú fiatalok vettek részt. Az ezt megelőző héten a Kicsinyek Olvasókörében Weöres Sándor verseivel ismerkedtek az alsótagozatos olvasók, Vaszócsik Gusztávné könyvtáros vezetésével.

A KÖLTÉSZET NAPJA ALKALMÁBÓL irodalmi estet rendezett április 12-én az Építők Pintér Károly Művelődési Házának Hírlapolvasója. Surányi Ibolya "Idvezlégymem" címmel Balassi Bálint és a magyar reneszánsz alkotásaiból mutatott be műsort, közreműködött Csengery Adrienn operaénekes és Benkő Dániel lantművész. Bevezetőt mondott Czine Mihály irodalomtörténész.

CSÓRI SÁNDOR vendégszereplésével rendeztek irodalmi estet Bicskén, a nagyközségi Vajda János Könyvtárban. A Költészet Napja tiszteletére április 14-én megtartott esten nagyszámu érdeklődő közönség jelent meg.

MÉG NEM ELÉG címmel zenés irodalmi estet rendezett április 14-én a Magyar Néphadsereg székesfehérvári Helyőrségi Klubja. A Költészet Napja alkalmából, Váci Mihály emlékezetére rendezett műsor-

ban Czine Mihály irodalomtörténész mondott bevezetőt, közreműködött Bánki Zsuzsa érdemes művész, Pécsi Ildikó és Bodor Tibor színművész.

TELEVIZIÓ-ANKÉTOT rendezett április 17-én a martonvásári klubkönyvtár, melyen részt vett Párkányi László, a TV szerkesztője. Az anketon a tömegkommunikációs eszközöknek az ismeretterjesztésben betöltött szerepét és a "Műsorainkat ajánljuk" című adással kapcsolatban felmerült kérdéseket vitatták meg. - Májusban Sylvester Andrást, a TV Közművelődési Főosztályának vezetőjét hívták meg Martonvásárra.

VIDÁM LIRA című műsorával Pécsi Sándor, kétszeres Kossuth-díjas, kiváló művész április 18-án vendégszerepelt a Magyar Néphadsereg székesfehérvári Helyőrségi Klubjában.

SZÉKESFEHÉRVÁR AZ IRODALOMBAN címmel Csukly Alajos főkönyvtáros, a város történetének kutatója tartott szemelvényekkel illusztrált előadást április 22-én, a József Attila lakótelepi fiókkönyvtárban.

A TAVASZ IGÉRETEI című szép-irodalmi antológia szerzői közül Álmos István és Neményi László vett részt április 23-án költői esten Parkátán, a községi könyvtárban.

ÉPÍTÉSZETÜNK ÉS JÖVENDŐNK címmel Sziij Rezső művészettörténész tartott előadást május 4-én az Építők Pintér Károly Művelődési Házának hírlapolvasójában.

DÓZSA GYÖRGYRŐL mutatott be műsort május 6-án Adonyban, 18-án

pedig a rácalmási klubkönyvtárban a dunaujvárosi Általános Gimnázium Irodalmi Szinpada. A rendezvényeket, melyekre a járás minden könyvtárában sor került, főleg fiatalok látogatták.

A MAGYAR NYELV HETÉBEN, április 20. és 27. között Székesfehérváron rendezett nyolc előadás közül hatot könyvtárban tartottak. Április 20-án az Építők Pintér Károly Művelődési Házának Hirlapolvasójában Kovalovszky Miklós egyetemi docens a magyar köznyelvi stílusról, 26-án Szemere Gyula egyetemi docens a "Hibatípusok a magyar helyesírásban" címmel, 27-én Kálmán Béla egyetemi tanár "A nyelvművelésről - napjainkban" címmel tartott előadást. A Velinszky László Városi Könyvtárban került sor 24-én Deme László akadémikus "Anyanyelvünk szépségéről" című előadására, melyen a József Attila Gimnázium irodalmi szinpada "Kell lenni valahol egy ősházának" címmel adott műsort. A Gárdonyi Géza Művelődési Ház könyvtárában Szemere Gyula egyetemi docens április 26-án a magyar helyesírás történetéről, 27-én Gráf Rezső szerkesztő ifjúságunk anyanyelvi kulturájáról tartott előadást.

A Magyar Nyelv Hetének városi rendezvényeihez a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár könyv- és folyóiratkiállítását készítette, a TIT Városi Szervezete pedig ajánló bibliográfiát adott ki "Könyvek a nyelvtudomány köréből" címmel 1500 példányban, melyet a Velinszky László Városi Könyvtár állított össze.

BARANYI FERENC közreműködésével rendeztek író - olvasó találkozót Adonyban, május 8-án. Az eseményen nagy számú hallgatóság vett részt.

HALÁSZ ELŐD, a Magyar Rádió és Televízió Zenei Főosztályának munkatársa tartott illusztrált előadást május 10-én, a József Attila Városi Könyvtárban. Zeneszerző uti-élmény-beszámolóján nagyszámú közönség jelent meg. *(Dunaujváros)*

A KÖNYVRŐL rendeztek szellemi vetélkedőt május 28-án Perkátán, a klubkönyvtárban működő ifjúsági klub fiataljai. A Nemzetközi Könyvév jegyében szervezett program a Kiváló Ifjúsági Klub pályázatra benevezett intézménynek is dicséretére válik.

BUCSUZUNK DR. BODROG GYÖRGYTŐL, Fejér megye Tanácsa Művelődésügyi Osztályának főelőadójától, akit május 4-én, feladatának teljesítése közben ragadt el az értelmetlen, hirtelen halál. Harminchárom éves volt. Tragikus távozásával, mely nagy vesztesége megyénk művelődésügyének, főként a helyismereti kutatásnak, egy sikeres, eredményekben gazdag pályát tört ketté, maradt befejezetlenül. Temetésén, május 10-én több mint ezren kísérték utolsó útjára. Emlékét kegyelettel őrizzük.